

TAMÁS LAHDELMA & SEPPÖ LAAKSO

HELSINGIN SEUDUN YRITYSTOIMINNAN KASVUANALYYSI

1

TUTKIMUSKATSAUKSIA 2015

Helsingin kaupunki
Tietokeskus

**TIEDUSTELUT
FÖRFÄGNINGAR
INQUIRIES**

Tamás Lahdelma, p. – tel. +358 50 441 9534
tamas.lahdelma@kaupunkitutkimusta.fi

**JULKAISIJA
UTGIVARE
PUBLISHER**

Helsingin kaupungin tietokeskus
Helsingfors stads faktacentral
City of Helsinki Urban Facts

**OSOITE
ADRESS
ADDRESS**

PL 5500, 00099 Helsingin kaupunki
(Siltasaarekatu 18–20 A)
PB 5500, 00099 Helsingfors stad
(Broholmsgatan 18–20 A)
P.O.Box 5500, FI-00099 City of Helsinki
Finland (Siltasaarekatu 18–20 A)

**PUHELIN
TELEFON
TELEPHONE**

09 310 1612

**INTERNET
WWW.HEL.FI/TIETOKESKUS/**

**TILAUKSET, JAKELU
BESTÄLLNINGAR, DISTRIBUTION
ORDERS, DISTRIBUTION**

p. – tel. 09 310 36293
tietokeskus.tilaukset@hel.fi

**KÄTEISMYYNTEI
DIREKTFÖRSÄLJNING
DIRECT SALES**

Tietokeskuksen kirjasto
Siltasaarekatu 18–20 A, p. 09 310 36377
Faktacentralens bibliotek
Broholmsgatan 18–20 A, tel. 09 310 36377
City of Helsinki Urban Facts Library
Siltasaarekatu 18–20 A, tel. +358 09 310 36377
tietokeskus.kirjasto@hel.fi

Helsingin kaupungin tietokeskus
Helsingfors stads faktacentral
City of Helsinki Urban Facts

HELSINGIN SEUDUN YRITYSTOIMINNAN KASVUANALYYSI

TAMÁS LAHDELMA & SEPPÖ LAAKSO

TUTKIMUSKATSAUKSIA
FORSKNINGSRAPPORTER
STUDY REPORTS

2015:1

KÄÄNNÖKSET
ÖVERSÄTTNING
TRANSLATIONS
Magnus Gräsbeck

TAITTO JA KUVIOT
OMBRYTTNING OCH FIGURER
GENERAL LAYOUT AND GRAPHS
Pirjo Lindfors

KANSI
PÄRM
COVER
Tarja Sundström-Alku
Kansikuva | Pärm bild | Cover picture
Helsingin kaupungin aineistopankki / Juhani Seppovaara

VERKOSSA
ISSN 1796-7236
ISBN 978-952-272-837-1

SISÄLLYS

Esipuhe	4
Förord	5
Preface	6
1. Tausta	7
2. Kasvuyritykset Helsingin seudulla	8
Kasvuyritykset yrityskoon mukaan	8
Kasvuyritykset iän mukaan	10
Kasvuyritykset toimialan mukaan	12
Kasvuyritysten jakautuminen pääkaupunkiseudun kuntien välillä	15
Kasvuyritykset omistajatyypin mukaan	17
Kasvuyritykset tuonnin ja viennin suhteen	18
3. Yritystoiminnan uudistuminen kasvun ja supistumisen kautta	20
Yrityskannan jakautuminen kasvuluokkiin	21
Kasvavien ja supistuvien yritysten vaikutus liiketoiminnan muutokseen	24
Kasvuvaikutus liiketoiminnan muutokseen toimialoittain	26
Kasvuvaikutus liiketoiminnan muutokseen yrityskokoluokittain ..	27
4. Yhteenveto ja johtopäätöksiä	30
Lähteet	32

ESIPUHE

Tämä tutkimusraportti käsittelee Helsingissä ja pääkaupunkiseudulla toimivia kasvuyrityksiä ja niiden kehitystä viime vuosina. Helsingin kaupungin tietokeskus tilasi tämän tutkimuksen Kaupunkitutkimus TA:lta. Tutkimuksen tehneet Tamás Lahdelma ja Seppo Laakso paneutuvat kasvuyritysten dynamiikkaan avatakseen ymmärrystä siitä, millä aloilla kasvuyrityksiä syntyy, miten niiden liikevaihto ja henkilöstömäärät kehittyvät.

Tarkastelu osoittaa, että keskilukujen taakse kätkeytyy yrityskentän jatkuvaa muutosta. Siksi tämä raportti tuottaa arvokasta tietoa kasvuyritysten piirissä tapahtuvista kehityskuluista.

Helsingin ja pääkaupunkiseudun kannalta kasvuyritykset ovat hyvin merkittäviä, sillä monet niistä keskittyvät nimenomaan tälle talousalueelle ja tuovat sen myötä uutta dynamiikkaa. Samalla monet yritykset toimivat kansallisesti ja kansainvälisesti nimenomaan Helsingistä käsin.

Helsingissä tammikuussa 2015

Timo Cantell
tutkimuspäällikkö
Helsingin kaupungin tietokeskus

FÖRORD

Föreliggande forskningsrapport behandlar växande företag i Helsingfors och dess stadsregion och hur de utvecklats de senaste åren. Helsingfors stads faktacentral beställde utredningen av stadsforskningsfirman Kaupunkitutkimus TA. Forskarna Tamás Lahdelma och Seppo Laakso sätter sig in i växande företags dynamik för att ge förståelse om vilka branscher det uppstår tillväxtföretag i och hur deras omsättning och personalstyrka utvecklas.

Analysen visar att medeltalen gömmer fortgående förändringar. Därför ger denna rapport värdefull kunskap om de trender som pågår inom tillväxtföretagen.

För Helsingfors och Huvudstadsregionen är de växande företagen mycket viktiga, eftersom många av dem koncentreras just i denna ekonomiska region och därmed bringar ny dynamik. Och många verkar både på det nationella och internationella planet utgående från just Helsingfors.

Helsingfors, januari 2015

Timo Cantell
forskningschef
Helsingfors stads faktacentral

PREFACE

The present study report deals with growth companies in Helsinki and its metropolitan region and with how these companies have developed these last few years. City of Helsinki Urban Facts Office commissioned the report from The Urban Research TA ltd. The authors Tamás Lahdelma and Seppo Laakso penetrate into the dynamics of growth companies to show in which fields growth companies are born and how their turnover and staff develop.

The analysis shows that averages hide continuous changes. Therefore it brings valuable knowledge of trends and developments in companies that are today growing.

To Helsinki and its metropolitan region, these growth companies are very important not least because many of them are concentrated in this economic region and thus bring new dynamics. And many operate both nationally and internationally from Helsinki.

Helsinki, January 2015

Timo Cantell
Research Manager
City of Helsinki Urban Facts Office

1. TAUSTA

Helsingin kaupungin strategiaohjelmassa vuosille 2013–2016 esitetään useita tavoitteita ja toimenpiteitä yritystoiminnan edellytysten tukemiseksi. Kasvu- ja startup-yrityksiä pidetään talouden rakennemuutoksen kannalta tärkeinä elinkeino- ja kasvustrategioissa, ja kasvuyritysten lukumäärää pyritään kasvattamaan elinkeinopolitiikan keinoin (ks. esim. Yrityskatsaus 2013). Tämän katsauksen tarkoituksena on kuvata pääkaupunkiseudulla toimivien kasvuyritysten piirteitä sekä arvioida kasvuyritysten merkitystä yrityssektorin kokonaisuudelle.

Yrityksen nopea ja pitkäaikainen kasvu voi perustua erilaisiin tekijöihin ja kehityspolkuihin. Orgaaninen kasvu (mm. Kiljunen & Rikama 2011b) perustuu liiketoiminnan kasvuun ilman yritysostoja. Tällöin yritys kasvaa lisäämällä markkinaosuuttaan tai hyödyntämällä kasvavien markkinoiden tarjoamia mahdollisuuksia. Pienten yritysten kasvu on yleensä orgaanista. Vaihtoehtoinen kasvun lähde perustuu yritysostoihin ja niitä seuraaviin fuusioihin. Tämä on yleistä suurten yritysten kehityksessä. Suurten konsernien sisäiset yritysjärjestelyt voivat myös johtaa yrityksen kasvuun, vaikka kasvu on tässä tapauksessa usein näennäistä. Kun kasvua tarkastellaan alueellisesti, kuten tässä katsauksessa keskittymällä pääkaupunkiseutuun, kasvu voi perustua myös yrityksen toimintojen alueellisiin järjestelyihin, kuten esimerkiksi toiminnan keskittämiseen pääkaupunkiseudulle. Tässä katsauksessa kaikki edellä mainitut tekijät ovat mukana yritysten kasvutekijöinä.

Keskimääräiset tunnusluvut yritysten liiketoiminnan ja henkilöstön vuosittaisesta muutoksesta peittävät alleen yritysten väliset suuret erot muutoksen suunnassa ja suuruudessa. Vaikka monissa yrityksissä toiminta on vakaata ja muutokset vähäisiä, osa yrityksistä pystyy laajentamaan merkittävästi liiketoimintaansa ja synnyttämään uusia työpaikkoja. Vastaavasti toisissa yrityksissä liiketoiminta supistuu ja työpaikkoja poistuu. Paikallisilla ja seudullisilla markkinoilla toimivilla yrityksillä suuri osa liiketoiminnan muutoksista perustuu markkinaosuuksien muutoksiin saman alan yritysten välillä. Valtakunnallisilla ja kansainvälisillä markkinoilla toimivilla yrityksillä muutokset perustuvat yritysten menestykseen näillä markkinoilla. Vientiryitysten liiketoiminnan muutokset heijastuvat yleensä myös niistä riippuvaisten seudullisten alihankintayritysten kehitykseen. Tämä prosessi, jonka kuluessa työpaikkoja samanaikaisesti syntyy ja tuhoutuu, on oleellinen osa yritystoiminnan uudistumista ja elinkeinotoiminnan rakennemuutosta. Kasvavilla ja uusia työpaikkoja luovilla yrityksillä on keskeinen rooli aluetalouden muutoksessa ja innovaatioihin perustuvassa talouden kehityksessä. Nopeasti kasvavilla yrityksillä on myös huomattava merkitys työpaikkojen synnylle ja työllisyydelle.

Katsaus koostuu kahdesta osasta. Katsauksen ensimmäisen osan lähtökohtana on Helsingin seudun yritys-katsauksen (Kilpeläinen ym. 2014) yhteydessä laadittu aineisto pääkaupunkiseudun kasvuyrityksistä. Aineisto perustuu yritysrekisterin pääkaupunkiseudun toimipaikkojen tietoihin vuosilta 2009–2012. Aineiston poiminta tehtiin Työ- ja elinkeinoministeriön käyttämän OECD:n ja Eurostatin kasvuyritysten määritelmän perustella, minkä mukaan kasvuyrityksen henkilöstö kasvaa keskimäärin vähintään 20 % vuodessa kolmen vuoden ajan ja yrityksen henkilöstön määrän on oltava ajanjakson alussa vähintään 10 henkeä. Katsauksen toisen osan tarkoituksena on tarkastella Helsingin seudun yritystoiminnan dynamiikkaa yritysten kasvun ja supistumisen kautta. Toisen osan lähteenä on Tilastokeskuksen asiakaskohtaisen suhdannepalvelun tuotama kasvukatsaus-aineisto.

2. KASVUYRITYKSET HELSINGIN SEUDULLA

OECD:n ja Eurostatin kriteerin mukaan kasvaneita, pääkaupunkiseudulla toimintaa harjoittaneita yrityksiä oli Suomessa vuosina 2009–2012 yhteensä 276.¹ Tässä selvityksessä tarkastellaan sellaisia yrityksiä, joiden henkilöstömäärä kasvoi määritelmän mukaisesti pääkaupunkiseudun toimipaikoissa. Saman kasvukriteerin mukaan Uudenmaan maakunnassa toimi 314 kasvuyritystä vuosina 2008–2011, mikä on 41 % koko maan kasvuyrityksistä (Yrityskatsaus 2013). Pääkaupunkiseudulla toimi vuonna 2012 yhteensä 64 380 yritystä, joista 42 869 oli toiminnassa myös vuonna 2009. Näistä yrityksistä vähintään 10 henkilöä pääkaupunkiseudulla työllistäneitä ja tarkasteltavilla toimialoilla toimineita yrityksiä oli 3 993. Kasvuyritysten osuus oli 0,6 % kaikista pääkaupunkiseudulla koko jakson 2009–2012 toimineista yrityksistä ja 7 % niistä yrityksistä, joissa oli vähintään 10 henkilöä vuonna 2009. Vaikka lukumääräisesti pääkaupunkiseudun kasvuyritysten osuus seudun yrityksistä oli alle prosentti, niiden osuus yritysten henkilöstömäärästä oli 7 %. Kasvuyrityksillä oli toimipaikkoja pääkaupunkiseudulla yhteensä 560. Kasvuyrityksistä 84 %:lla pääkaupunkiseudulla sijaitsevien toimipaikkojen henkilöstömäärä oli vähintään puolet yrityksen koko henkilöstömäärästä Suomessa. Kokonaan pääkaupunkiseudulla toimivia kasvuyrityksiä oli yli 60 % kaikista kasvuyrityksistä.

Katsauksen tässä osiossa tarkastellaan kasvuyritysten jakautumista ja osuutta henkilöstömäärän muutoksessa yrityksen iän, yrityskoon, omistusmuodon, toimialan sekä tuonnin ja viennin suhteen. Kasvuyritysten analyysissä huomioitavia keskeisiä tekijöitä olisivat myös muun muassa konsernisuhteet ja yritysfuusiot sekä yritysten saamat julkiset tuet (ks. Kiljunen & Rikama 2011b), mutta tässä yhteydessä näiden tekijöiden tarkastelu ei ole ollut mahdollista. Toimialoittaisessa analyysissä tarkasteltavat toimialat ovat: koko teollisuus (BCDE), rakentaminen (F), tukku- ja vähittäiskauppa (G), majoitus- ja ravitsemistoiminta (I), palvelut liike-elämälle (LMN), informaatio ja viestintä (J), kuljetus ja varastointi (H) ja yksityiset palvelut kotitalouksille (QRS). Tarkastelussa eivät ole mukana seuraavat toimialat: maa-, metsä ja kalatalous (A), rahoitus ja vakuutus-toiminta (K), julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus (O) sekä koulutus (P).

Kasvuyritykset yrityskoon mukaan

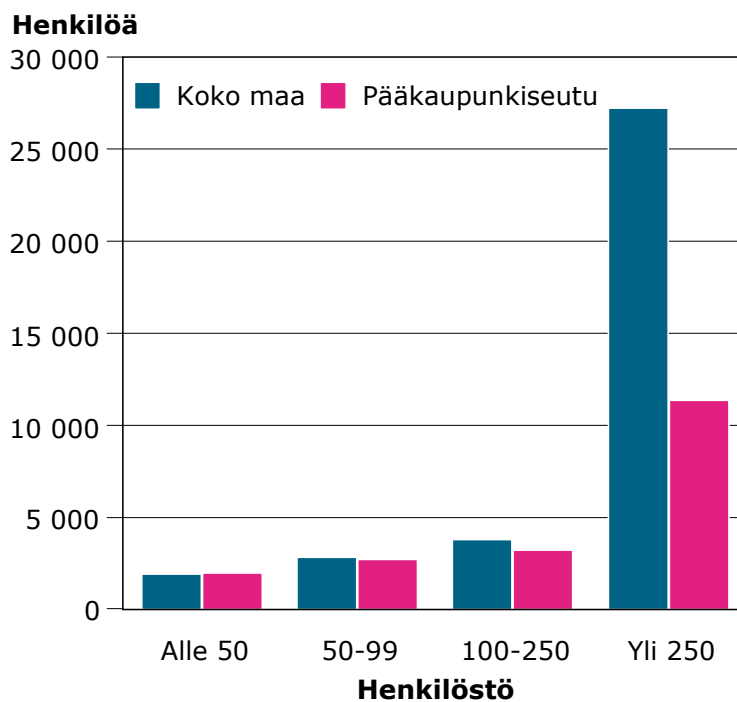
Pääkaupunkiseudulla toimivien kasvuyritysten koko maan henkilöstömäärä nousi vuoden 2009 noin 29 000:sta 65 000:een vuonna 2012. Kasvuyritysten pääkaupunkiseudun toimipaikkojen yhteenlaskettu henkilöstömäärä oli 30 900 vuonna 2012. Määrä yli 2,5-kertaistui vuodesta 2009, jolloin henkilöstöä oli 11 600. Yritystä kohti henkilöstöä oli keskimäärin 112 vuonna 2012, kun keskiarvo oli 42 vuonna 2009. Pääkaupunkiseudun toimipaikoissa kasvuyritysten henkilöstö lisääntyi keskimäärin 38,5 % ja koko maan toimipaikoissa vajaat 31 % vuodessa tarkastelujakson kolmen vuoden aikana. Kaikkien

¹ Liikevaihto kasvukriteerinä antaisi henkilöstömäärää selvästi suuremman kasvuyritysjoukon (Kiljunen & Rikama 2011a).

yritysten keskimääräinen henkilöstömäärän kasvu pääkaupunkiseudulla oli samana aikana 1,3 % vuodessa. Aineiston 276 yrityksestä 170 toimi pelkästään pääkaupunkiseudulla. Näiden yritysten henkilöstömäärä oli yhteensä 10 500 vuonna 2012. Pelkästään pääkaupunkiseudulla toimivat yritykset ovat keskimäärin selvästi pienempiä kuin yritykset, joilla on toimintaa myös muualla maassa.

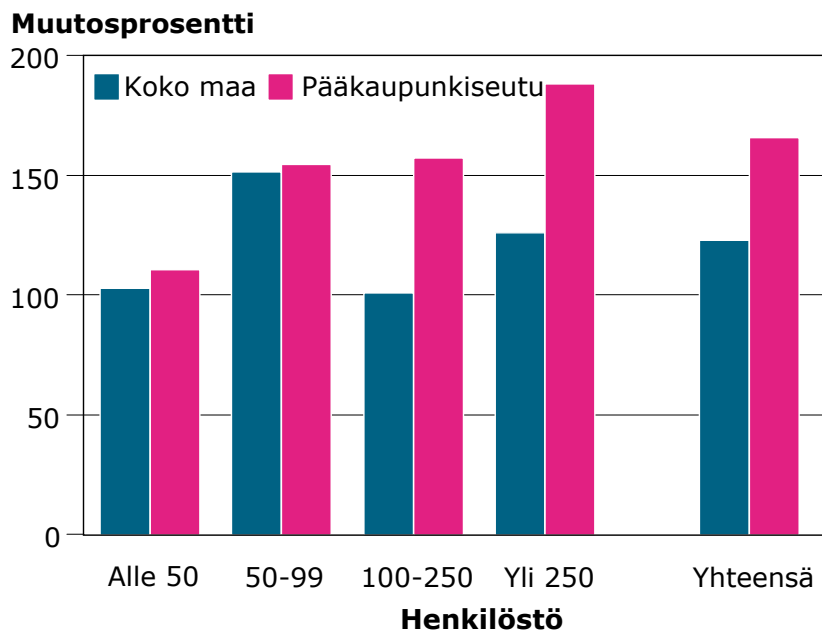
Kasvuyrityksistä 42 % on alle 50 hengen yrityksiä ja 23 % työllistää 50–99 henkeä. 100–250 ja yli 250 hengen yrityksiä on molempia noin 17 % yrityksistä. Suurin osa kasvuyritysten yhteenlasketusta henkilöstömäärän kasvusta vuosina 2009–2012 perustui yli 250 henkeä työllistävien yritysten kasvuun. Suurempien yritysten osuus henkilöstömäärän kasvusta oli valtakunnallisesti 76 % ja pääkaupunkiseudun toimipaikoissa 60 %. Suurimpien yritysten tapauksessa osuuteen vaikuttavat suuret muutokset yksittäisissä yrityksissä. Muissa kokoluokissa muutokset hajautuivat koko yritysjoukkoon ja niissä osuus kasvusta oli pääkaupunkiseudun ja koko maan toimipaikoissa suunnilleen samsuuruinen.

Kuvio 2.1 Kasvuyritysten henkilöstömäärän kasvu yrityskoon mukaan koko maan ja pääkaupunkiseudun toimipaikoissa 2009–2012

Yrityskokoluokkien prosentuaaliset muutokset poikkeavat koko maan ja pääkaupunkiseudun toimipaikkojen välillä suuremman kokoluokan yrityksissä. Alle 100 hengen yrityksissä henkilöstömäärän muutosprosentti on molemmilla alueilla suunnilleen samsuuruinen, mutta sitä suuremmissa yrityksissä kasvu on ollut pääkaupunkiseudun toimipaikoissa valtakunnallista prosentuaalisesti selvästi vahvempaa. Koko maan toimipaikoissa suurin muutosprosentti on 50–100 hengen yrityksillä, kun pääkaupunkiseudun toimipaikoissa henkilöstömäärän kasvu on ollut voimakkainta yli 250 henkeä työllistävissä yrityksissä.

Kuvio 2.2 Kasvuyritysten henkilöstömäärän kasvu yrityskokoluokittain koko maan ja pääkaupunkiseudun toimipaikoissa 2009–2012

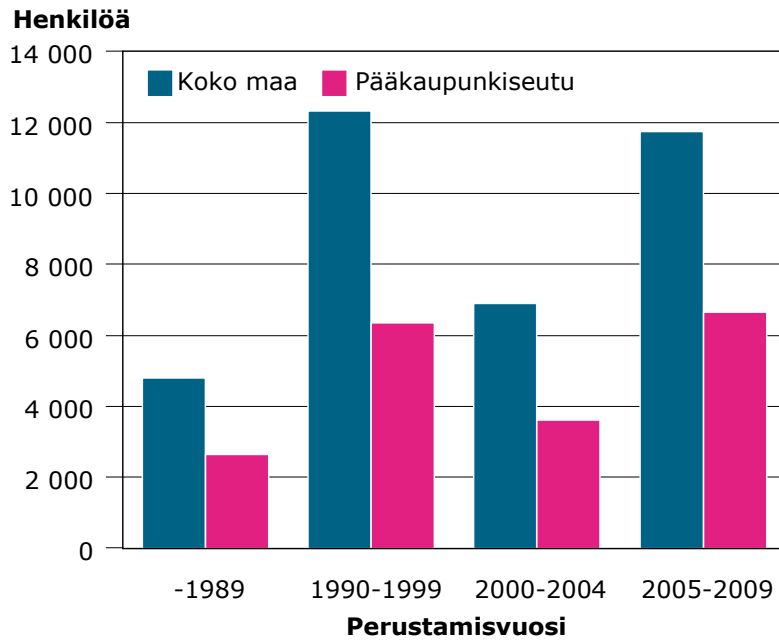

Kasvuyritykset iän mukaan

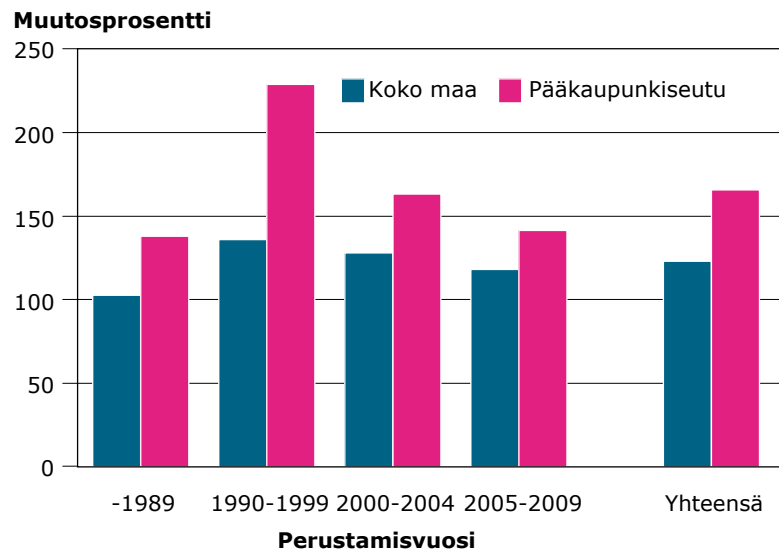
Suurin osa vuosina 2009–2012 vahvasti kasvaneista yrityksistä on perustettu 2000-luvulla. Kasvuyritysten aloittaminen painottui erityisesti vuosiin 2005 ja 2006, jolloin perustettiin aineiston yrityksistä lähes viidennes. Yhteensä 2000-luvulla perustettujen yritysten osuus kasvuyrityksistä on 59 %. 1990-luvulla perustettujen yritysten osuus on vajaa neljännes ja sitä vanhempien yritysten 17 %. Niin valtakunnallisesti kuin pääkaupunkiseudun toimipaikoissa suurin osa kasvuyritysten henkilöstömäärän kasvusta tapahtui 1990-luvulla ja vuoden 2005 jälkeen perustetuissa yrityksissä. 1990-luvulla perustettujen ja vuoden 2005 jälkeen aloitettujen yritysten saman suuruusluokan kasvun taustalla vaikuttavat kuitenkin eri tekijät. Vanhempien yritysten tapauksessa on todennäköisempää, että yritysten kasvu on tapahtunut erilaisten yritysjärjestelyjen myötä. Sisäisten yritysjärjestelyiden kautta tapahtuva kasvu ei välttämättä ole markkinavetoista (Kiljunen & Rikama 2011b).

Kasvuprosentit vaihtelevat yritysten ikäluokkien välillä enemmän pääkaupunkiseudun toimipaikoissa kuin valtakunnallisesti. Molemmilla alueilla suurin prosentuaalinen muutos oli 1990-luvulla perustetuilla yrityksillä. Erityisesti pääkaupunkiseudun toimipaikoissa muutosprosentti poikkesi tässä yritysikäluokassa huomattavasti keskimääräisestä. Muissa ikäluokissa muutosprosentit olivat lähempänä keskimääräistä muutosta myös pääkaupunkiseudulla.

Kuvio 2.3 Kasvuyritysten henkilöstömäärän kasvu yritysten iän mukaan koko maan ja pääkaupunkiseudun toimipaikoissa 2009–2012

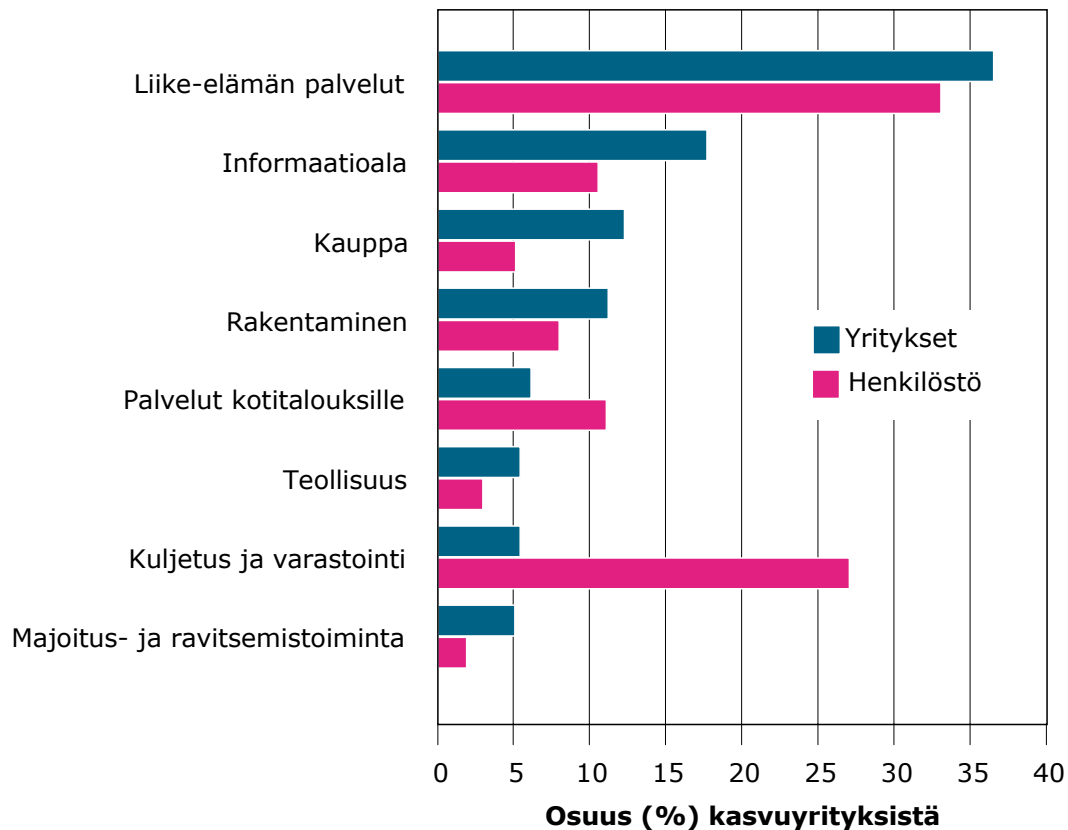
Kuvio 2.4 Kasvuyritysten henkilöstömäärän kasvu yrityksen perustamisvuoden mukaan koko maan ja pääkaupunkiseudun toimipaikoissa 2009–2012

Kasvuyritykset toimialan mukaan

Kasvuyritykset keskittyvät vahvasti palvelualoille. Osaamisintensiivisillä, pääosin yrityksiä palvelevilla toimialoilla on suuri kasvupotentiaali, mutta myös kotitalouksien palveluissa toimivat kasvuyritykset ovat työllisyyden kannalta merkittäviä.

Kuvio 2.5 Kasvuyritykset päätoimialoilla 2012

Päätoimialoista kasvuyritysten merkitys on niin valtakunnallisesti kuin pääkaupunki-seudulla suurin liike-elämän palveluiden toimialalla, jossa toimii selvästi yli kolmannes kasvuyrityksistä. Tarkemmalla toimialajalla tarkasteltuna määrällisesti eniten kasvuyrityksiä on ohjelmistopalveluissa ja työllistämistoiminnassa. Näillä toimialoilla yritysten koko on kuitenkin keskimääräistä pienempi, eli niiden osuus henkilöstömäärän kasvusta on suhteellisesti vähäisempi kuin osuus yritysten lukumäärästä. Työllistämistoiminnan kasvun taustalla vaikuttaa työmarkkinoiden ja henkilöstön rekrytointikäytäntöjen muutos, mikä on lisännyt yksityistä työvoimavuokraustoimintaa. Henkilöstömäärän muutoksen suhteen merkittävä liike-elämän palveluiden toimiala on myös siivouspalvelut, jotka kuuluvat hallinto- ja tukipalvelutoimintaan. Kuntien ostopalveluiden yleistyminen sekä väestön ikääntyminen ovat kasvattaneet yksityisten terveyspalveluiden ja sosiaalihuollon laitospalveluiden toimialoja.

Kuvio 2.6 Kasvuyritysten tärkeimpiä toimialoja

Liike-elämän palvelut
• Hallinto- ja tukipalvelutoiminta
• Henkilöstövuokraus
• Siivouspalvelut
• Turvallisuuspalvelut
• Ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta
• Arkkitehti- ja insinööritoimistot
• Taloushallinnon ja liikkeenjohdon konsultointi
Rakentaminen
• Erikoistunut rakentaminen
Informaatio ja viestintä
• Ohjelmistot ja konsultointi
Teollisuus
• Teknoliateollisuus
Kuljetus- ja varastointi
• Maaliikenne (yksi suuri yritys)
Terveys- ja sosiaalipalvelut ym.
• Kotipalvelut, lasten päivähoito
• Vanhuspalvelut
• Fysioterapiapalvelut

Henkilöstömäärän suhteen kasvuyritysten merkitys on suuri myös kuljetuksessa ja varastoinnissa, jossa suuri muutos selittyy yhden suuren toimijan konsernin sisäisillä järjestelyillä. Kuljetus- ja varastointialan vaikutus on erityisen suuri valtakunnallisesti.

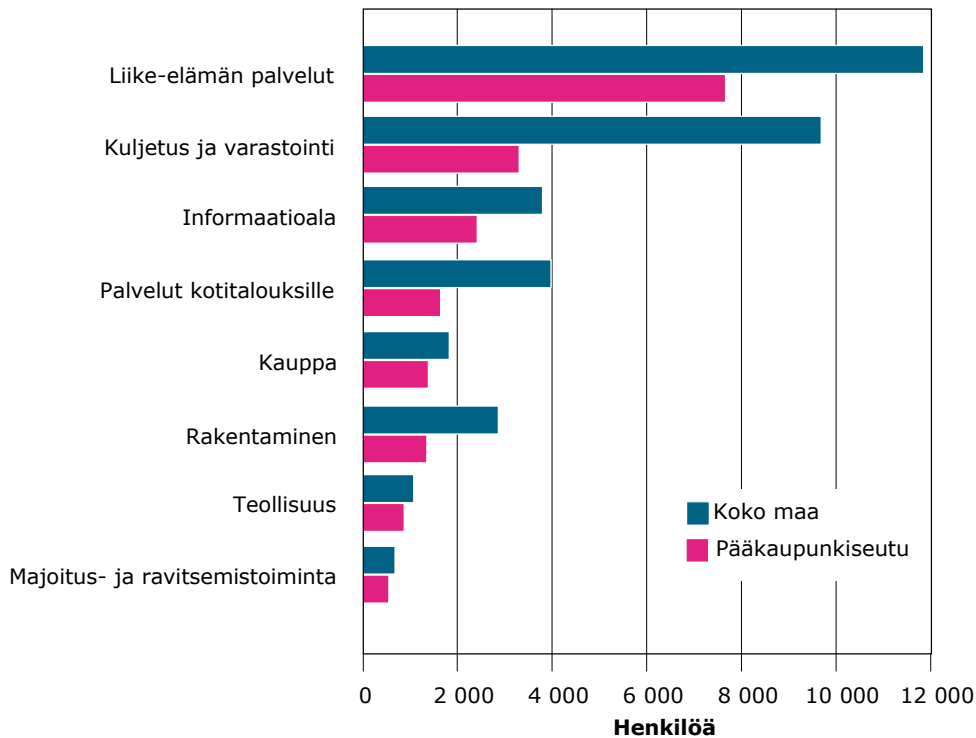
Kasvuyritysten henkilöstömäärän kasvusta teollisuuden osuus on majoitus- ja ravitsemistoiminnan jälkeen päätoimialoista vähäisin, mikä johtuu osittain siitä, että pääkaupunkiseudulla teollisuuden merkitys on pienempi kuin muualla Suomessa. Teollisuuden merkitys on kuitenkin kasvuyritysten joukossa myös valtakunnallisesti vähäisempi kuin alan merkitys Suomen koko elinkeinorakenteessa. Tämä johtuu muun muassa siitä, että teollisuudessa kasvu vaatii usein enemmän pääomaa ja investointeja kuin muilla toimialoilla. Kasvuyrityskriteerin täyttävän henkilöstömäärän kasvun saavuttaakseen teollisuusyritysten pitää kasvattaa liikevaihtoaan työvoimavaltaisia palvelualan yrityksiä huomattavasti enemmän. Sen sijaan tietointensiivisemmillä palvelu-aloilla henkilöstön osaaminen on keskeisin tuotannon tekijä. Kun teollisuudessa kannattavuus huononee nopeassa kasvuvaiheessa huomattavasti, informaatiosektorilla kasvuyritykset ovat kannattavampia kuin muut saman toimialan yritykset jo voimakkaan kasvun aikana. Informaatioalan kasvuyrityksissä voidaan näin ollen myös edelleen rahoittaa kasvua muita alan yrityksiä ja muita toimialoja paremmin. Informaatioalan lisäksi yrityspalveluissa, teknisissä palveluissa sekä työvoiman vuokrauksessa kasvu jatkuu voimakkaan kasvukauden jälkeen yleisemmin kuin teollisuudessa ja muilla toimialoilla.²

Prosentuaaliset muutokset henkilöstömäärässä vuosina 2009–2012 poikkeavat päätoimialojen välillä melko vähän lukuun ottamatta yksittäisen suuren toimijan yritysjärjestelyiden hallitsemaa kuljetusta ja varastointia. Kaupassa ja teollisuudessa muu-

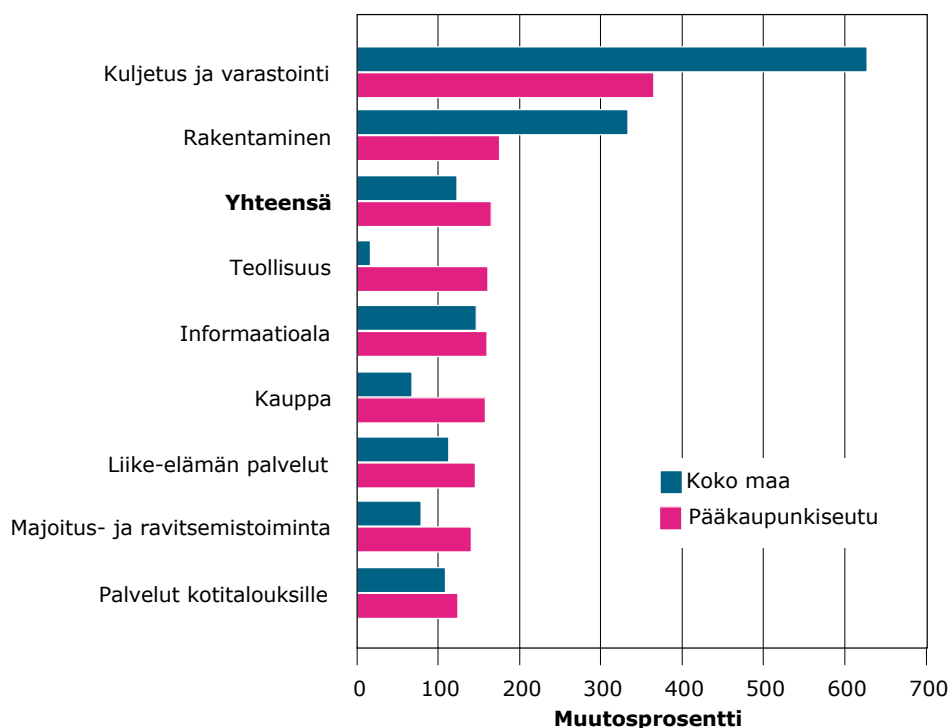
2 Ks. Kiljunen & Rikama 2011a; Kiljunen & Rikama 2012; Rikama 2013.

tosprosentit ovat pääkaupunkiseudun toimipaikoissa selvästi suurempia kuin koko maassa. Verrattaessa kasvuyritysten muutosta toimialan kaikkien yritysten muutokseen samana aikana käy ilmi, että kasvuyritysten kasvu ei ole juurikaan yhteydessä saman toimialan muiden yritysten kasvuun.

Kuvio 2.7 Kasvuyritysten henkilöstömäärän kasvu toimialoittain koko maan ja pääkaupunkiseudun toimipaikoissa 2009–2012

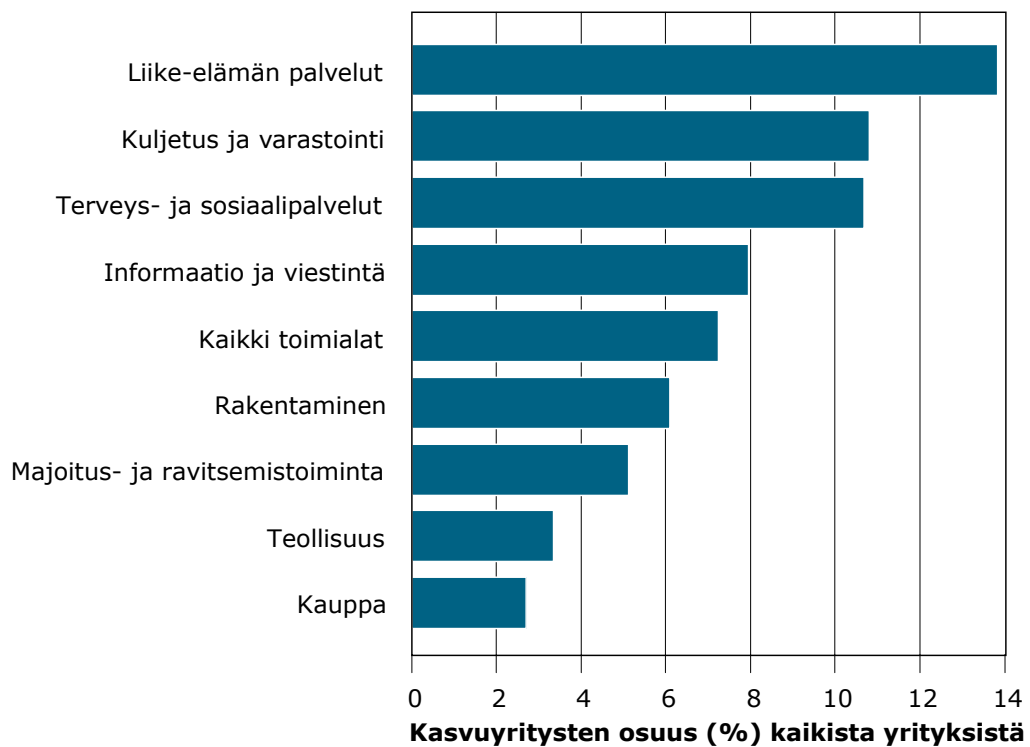
Kuvio 2.8 Kasvuyritysten henkilöstömäärän kasvu toimialoittain koko maan ja pääkaupunkiseudun toimipaikoissa 2009–2012, muutosprosentti.

Kasvuyrityksissä oli 7 % pääkaupunkiseudun kaikkien yritysten henkilöstöstä vuonna 2012. Liike-elämän palveluiden henkilöstöstä 14 % oli kasvuyrityksissä. Kuljetuksessa ja varastoinnissa samoin kuin terveys- ja sosiaalipalveluissa (ml. taiteet, viihde ja virkistys sekä muut palvelut) osuus oli yli kymmenys. Myös informaatio- ja viestintäalalla kasvuyritysten henkilöstön osuus oli suurempi kuin kaikilla toimialoilla keskimäärin. Kasvuyritysten osuus oli pienin (noin 3 %) teollisuudessa ja kaupassa.

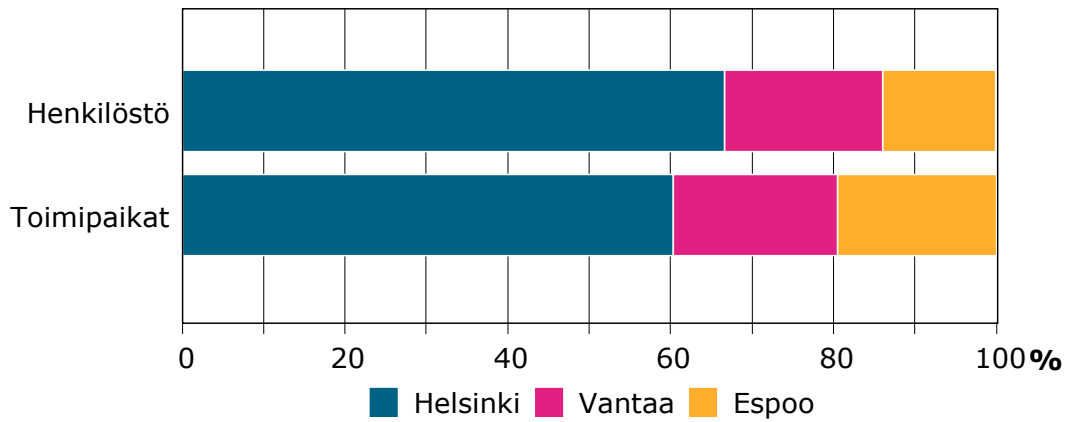
Kuvio 2.9 Kasvuyritysten henkilöstön osuus (%) pääkaupunkiseudun kaikkien yritysten henkilöstöstä päätoimialoittain vuonna 2012

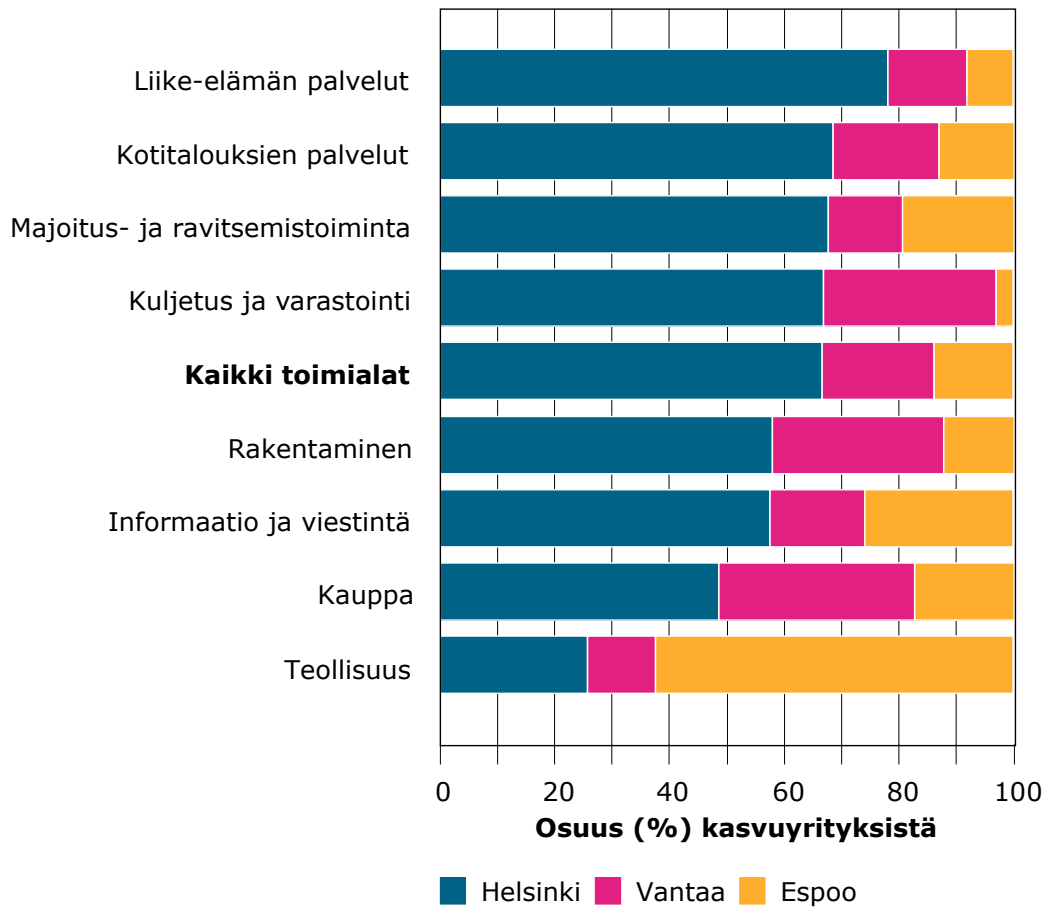
Kasvuyritysten jakautuminen pääkaupunkiseudun kuntien välillä

Pääkaupunkiseudun kasvuyritysten henkilöstömäärästä noin kaksi kolmasosaa sijaitsee Helsingissä, vajaa viidennes Vantaalla ja 14 % Espoossa. Helsingin osuus kasvuyritysten henkilöstöstä on jonkin verran suurempi kuin osuus kaikkien yritysten henkilöstöstä (60 %). Teollisuutta ja kauppaa lukuun ottamatta suurin osa kasvuyritysten henkilöstömäärästä sijaitsee Helsingissä kaikilla päätoimialoilla. Helsingin osuus on kaikkien toimialojen keskimääräistä selvästi suurempi liike-elämän palveluissa, jossa 78 % kasvuyritysten henkilöstöstä sijaitsee Helsingissä. Vastaavasti teollisuuden kasvuyritysten henkilöstömäärästä sijaitsee Helsingissä ainoastaan noin neljännes. Espoossa sijaitsee teollisuuden alan kasvuyritysten henkilöstöstä 62 %. Vantaan osuus kasvuyritysten henkilöstömäärästä on merkittävin kaupassa, kuljetuksessa ja varastoinnissa sekä rakentamisessa.

Kuvio 2.10 Kasvuyritysten henkilöstömäärän ja toimipaikkojen jakautuminen pääkaupunkiseudun kuntien välillä vuonna 2012

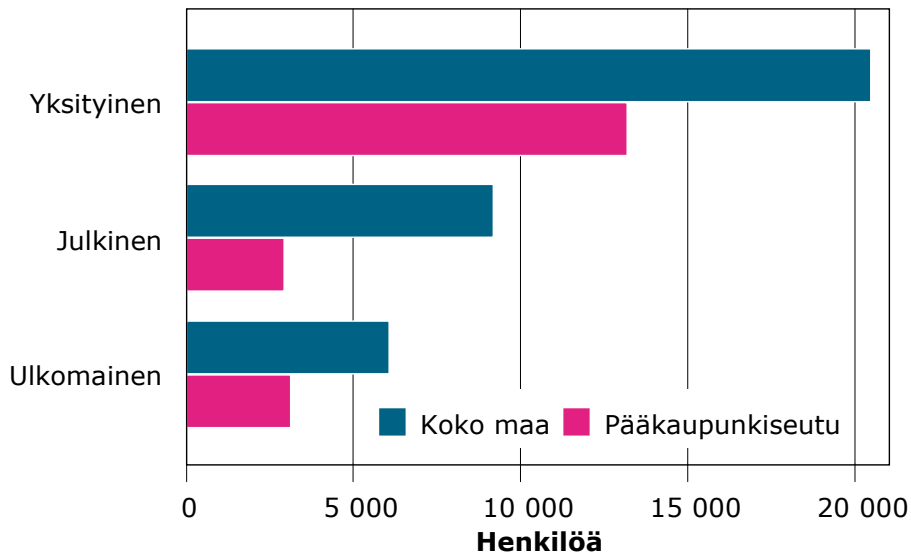
Kuvio 2.11 Kasvuyritysten henkilöstömäärän jakautuminen pääkaupunkiseudun kuntien välillä vuonna 2012 toimialoittain

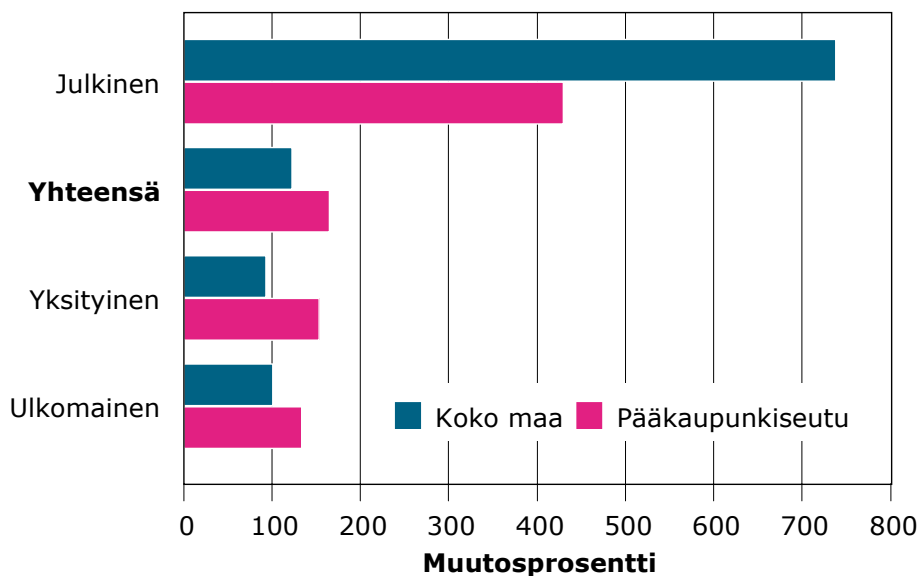
Kasvuyritykset omistajatyypin mukaan

Selvästi suurin osa kasvuyrityksistä on yksityisessä kotimaisessa omistuksessa. Julkisesti omistettuja on kasvuyrityksistä muutama, mutta ne ovat henkilöstömäärältään hyvin suuria ja vastaavat erityisesti valtakunnallisesti suuresta osasta henkilöstömäärän kokonaisuutuksesta. Toiseksi yleisin kasvuyritysten omistusmuoto on ulkomaalaisomistus (ulkomaalaisomisteisia ovat yritykset, joissa ulkomaisen omistuksen osuus on yli 50 % sekä ulkomaalaisomisteisten konsernien tytäryhtiöt). Niiden osuus henkilöstömäärän muutoksesta on valtakunnallisesti pienempi ja pääkaupunkiseudun toimipaikoissa hieman suurempi kuin julkisten yritysten (omistaja valtio, kunnat tai kuntayhtymät) vastaava osuus.

Kuvio 2.12 Kasvuyritysten henkilöstömäärän kasvu omistajatyypin mukaan koko maan ja pääkaupunkiseudun toimipaikoissa 2009–2012

Kuvio 2.13 Kasvuyritysten henkilöstömäärän kasvu omistajatyypin mukaan koko maan ja pääkaupunkiseudun toimipaikoissa 2009–2012

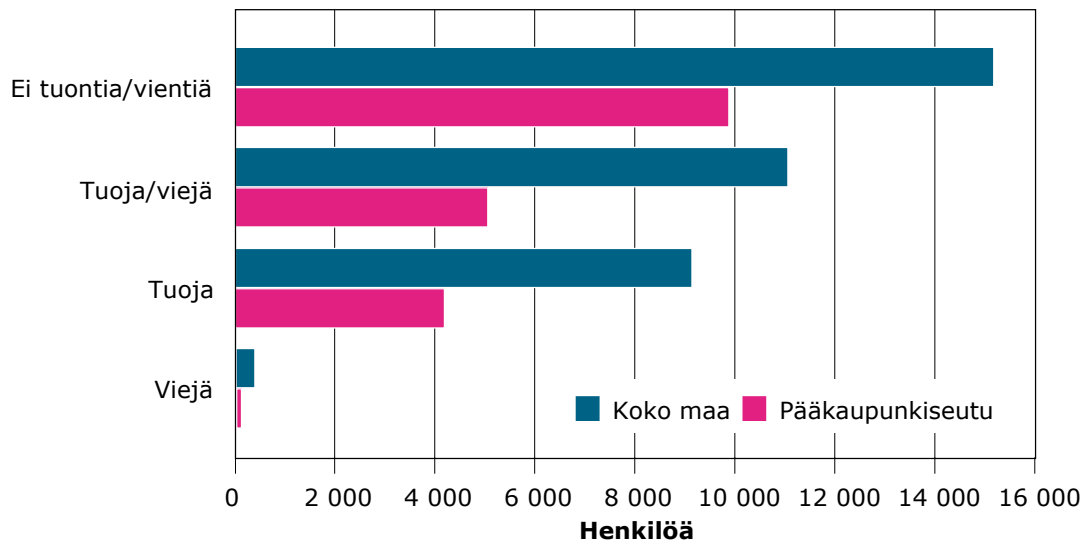
Ylivoimaisesti korkeimmat muutosprosentit tulevat julkisesti omistetuille suuryrityksille. Julkisosomisteisten yritysten muutosprosenttiin vaikuttaa yhden suuren yrityksen sisäiset yritysjärjestelyt. Pääkaupunkiseudulla yksityisesti omistetut kotimaiset yritykset kasvoivat hieman vahvemmin kuin ulkomaalaisomisteiset yritykset. Koko maassa yksityiset kotimaiset ja ulkomaalaisomisteiset yritykset kasvoivat keskimäärin lähes samaa tahtia.

Kasvuyritykset tuonnin ja viennin suhteen

Vuosina 2009–2012 voimakkaasti kasvaneesta 276 yrityksestä vientiä oli 48:lla, joista 19 toimi ainoastaan pääkaupunkiseudulla. Noin 60 % eli selvästi suurin osa kasvuyrityksestä ei harjoittanut tuontia tai vientiä. Pelkästään pääkaupunkiseudulla toimivat yritykset harjoittivat vientiä harvemmin kuin myös muualla maassa toimivat yritykset. Pääkaupunkiseudun kasvuyrityksistä 11 % oli vientiyrityksiä, kun myös muualla maassa toimivista yrityksistä 27 % harjoitti vientiä. Vientiyritysten osuus pääkaupunkiseudun toimipaikkojen henkilöstömäärän muutoksesta on kuitenkin noin puolet. Seuraavaksi suurin osa yrityksistä, reilu viidesosa, harjoitti vain tuontia ja 16 % yrityksistä oli sekä tuojia että viejiä. Tuontiyritysten henkilöstömäärän muutos vastaa reilun neljänneksen osuutta kokonaisuutoksesta ja tuoja- ja viejäyritysten vastaava osuus on reilu viidesosa. Pelkästään vientiä harjoittaneiden yritysten määrä on aineistossa vähäinen. Tarkasteltaessa kasvuyritysten toimintaa suhteessa vientiin on huomioitava, että tilastojen mukaan yritystoiminnan kasvu sinänsä ei kasvata yritysten vientiä (vientiluvut eivät kuitenkaan sisällä palveluja). Nopean kasvuvaiheen jälkeisen kasvun jatkumisen ja kansainvälistymisen välisen yhteyden on myös todettu olevan melko löyhä (Rikama 2013).

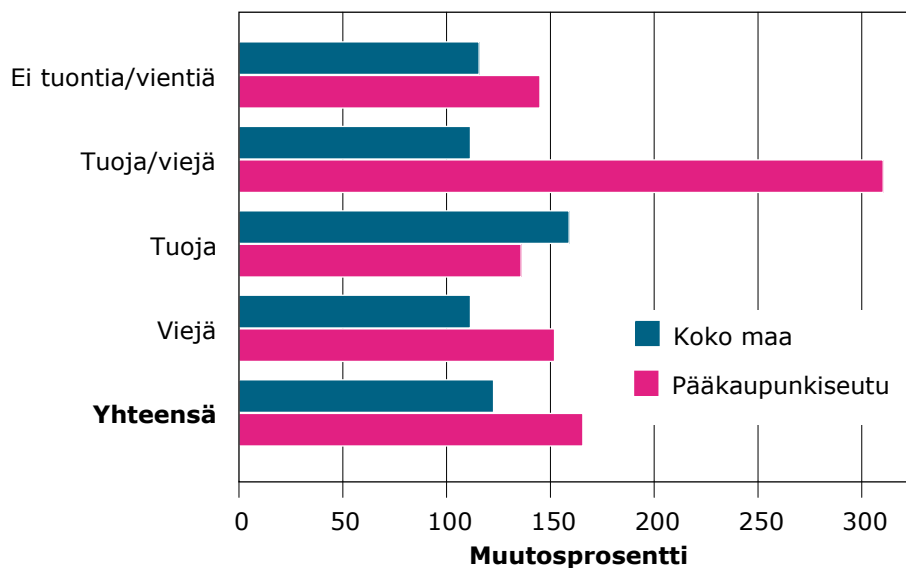
Ulkomaisomisteisilla kasvuyrityksillä oli kotimaisia yrityksiä useammin vientiä. Kun 15 % kasvuyrityksistä on ulkomaisessa omistuksessa, vientiä harjoittavista yrityksistä 27 % on ulkomaisessa omistuksessa. Aineiston ulkomaisomisteisista yrityksistä noin kolmanneksella oli vientiä. Osuus on kuitenkin alhaisempi kuin vastaava osuus kaikissa Suomen kasvuyrityksissä. Tilastokeskuksen vuoden 2009 tietojen mukaan koko maan ulkomaisomisteisista kasvuyrityksistä yli 60 % harjoitti vientiä (Kiljunen & Rikama 2011c). Eroa selittää se, että pääkaupunkiseudulla toimivien yritysten toimialarakente poikkeaa valtakunnallisesta toimialarakenteesta. Teollisuustuotannosta suuri osa suuntautuu vientiin, mutta pääkaupunkiseudulle keskittyneissä liike-elämän palveluissa ja terveystalveissa ulkomaalaisessa omistuksessa olevat yritykset pyrkivät usein nimenomaan Suomen markkinoille.

Kuvio 2.14 Kasvuyritysten henkilöstömäärän kasvu yritysten harjoittaman tuonnin ja viennin suhteen koko maan ja pääkaupunkiseudun toimipaikoissa 2009–2012

Pääkaupunkiseudun toimipaikoissa henkilöstömäärän muutos oli selvästi vahvinta tuoja- /viejäyrityksissä. Muiden ryhmien muutosprosentit olivat pääkaupunkiseudulla samaa suuruusluokkaa. Koko maan toimipaikoissa tuojayritysten henkilöstömäärän muutos oli muiden ryhmien kasvua vahvempaa.

Kuvio 2.15 Kasvuyritysten henkilöstömäärän kasvu yritysten harjoittaman tuonnin ja viennin suhteen koko maan ja pääkaupunkiseudun toimipaikoissa 2009–2012

3. YRITYSTOIMINNAN UUDISTUMINEN KASVUN JA SUPISTUMISEN KAUTTA

Selvityksen toinen osa käsittelee yritystoiminnan dynamiikka yritysten kasvun ja supistumisen kautta. Analyysi perustuu Tilastokeskuksen suhdannepalveluiden laatimaan kasvukatsaus-aineistoon, jossa Helsingin seudun yritykset on jaettu kasvuluokkiin niiden henkilöstömäärän ja liikevaihdon vuositasoisen muutoksen suhteen toimialan ja yrityskokoluokan mukaan. Kasvuluokat ovat yli 15 % kasvaneet, 0-15 % kasvaneet, 0-15 % supistuneet ja yli 15 % supistuneet. Kasvukatsaus-aineiston avulla voidaan analysoida, miten yritysten kokonaisuus koostuu eri kasvuluokkien kontribuutiosta ja mitä eroja tässä on eri toimialojen tai yrityskokoluokkien välillä.

Aineisto mahdollistaa monipuolisen analyysin toimialojen ja yrityskokoluokkien välisistä eroista niiden liiketoiminnan muutoksessa. Toinen kiinnostava näkökulma on muutoksen syklisyys. Jos sekä kasvavien että supistuvien yritysten kontribuutio muutoksessa on suuri, mutta vastakkaisuuntainen, se viittaa voimakkaaseen rakennemuutokseen, jossa supistuvista yrityksistä katoaa työpaikkoja, mutta niitä syntyy vastaavasti kasvaviin yrityksiin. Muutos voi tapahtua toimialojen sisällä tai välillä.

Kasvukatsauksessa käytetään pääasiassa seuraavaa toimialajakoa:

- Kaikki toimialat (A-X)
- Koko teollisuus (BCDE)
- Rakentaminen (F)
- Tukku- ja vähittäiskauppa (G)
- Majoitus- ja ravitsemistoiminta (I)
- Rahoitustoiminta (K)
- Palvelut liike-elämälle (LMN)
- Informaatio ja viestintä (J)
- Kuljetus ja varastointi (H)
- Palvelut kotitalouksille (PQRS).

Rahoitustoiminnalla ei ole liikevaihtoa.

Yritykset on jaoteltu koon mukaan seuraavasti:

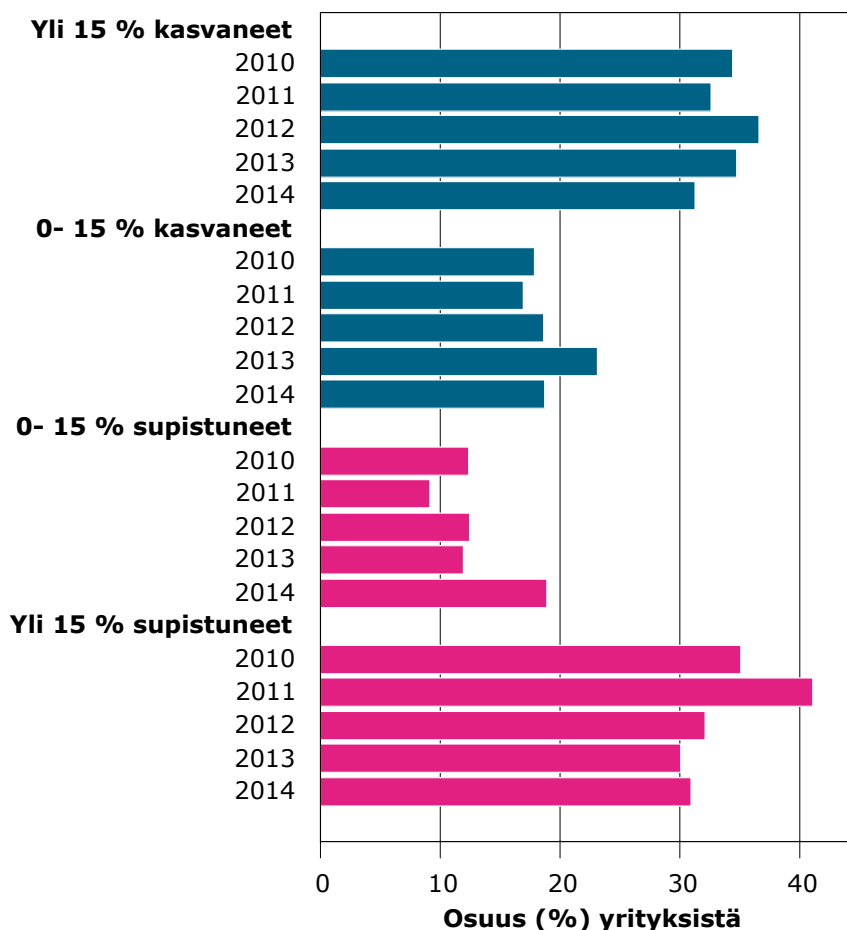
- Henkilöstö alle 5 henkilöä
- Henkilöstö 5–20 henkilöä
- Henkilöstö yli 20 henkilöä.

Aineisto kattaa liikevaihdon osalta ajanjakson vuoden 2010 alusta vuoden 2014 alkupuolelle ja henkilöstömäärän osalta vuoden 2010 alusta vuoden 2014 kolmeen ensimmäiseen neljännekseen.

Yrityskannan jakautuminen kasvuluokkiin

Reilusti yli puolet Helsingin seudun yrityksistä oli henkilöstömäärältään kasvavia ja vajaa puolet supistuvia jaksolla vuoden 2010 alusta vuoden 2013 loppuun. Vuoden 2014 kolmella ensimmäisellä neljänneksellä puolet yrityksistä oli kasvavia ja puolet supistuvia. Kasvavien yritysten osuus oli suurin vuonna 2013, jolloin 58 % yrityksistä oli henkilöstömäärän suhteen kasvavia. Jaksolla vuoden 2013 alusta vuoden 2014 puoliväliin ääripäiden eli voimakkaimmin kasvaneiden ja supistuneiden osuudet pienenevät edellisiin vuosiin verrattuna. Yli 15 % kasvaneiden yritysten osuus oli suurin vuonna 2012 (37 %) ja yli 15 % supistuneiden osuus oli suurin vuonna 2011 (41 %). Vastaavasti vähemmän muuttuneiden yritysten osuudet nousivat keskimäärin vuosina 2013–2014. Vuonna 2013 alle 15 % kasvaneiden yritysten osuus oli 23 %. Alle 15 % supistuneiden yritysten osuus nousi vuonna 2014 lähes viidennekseen.

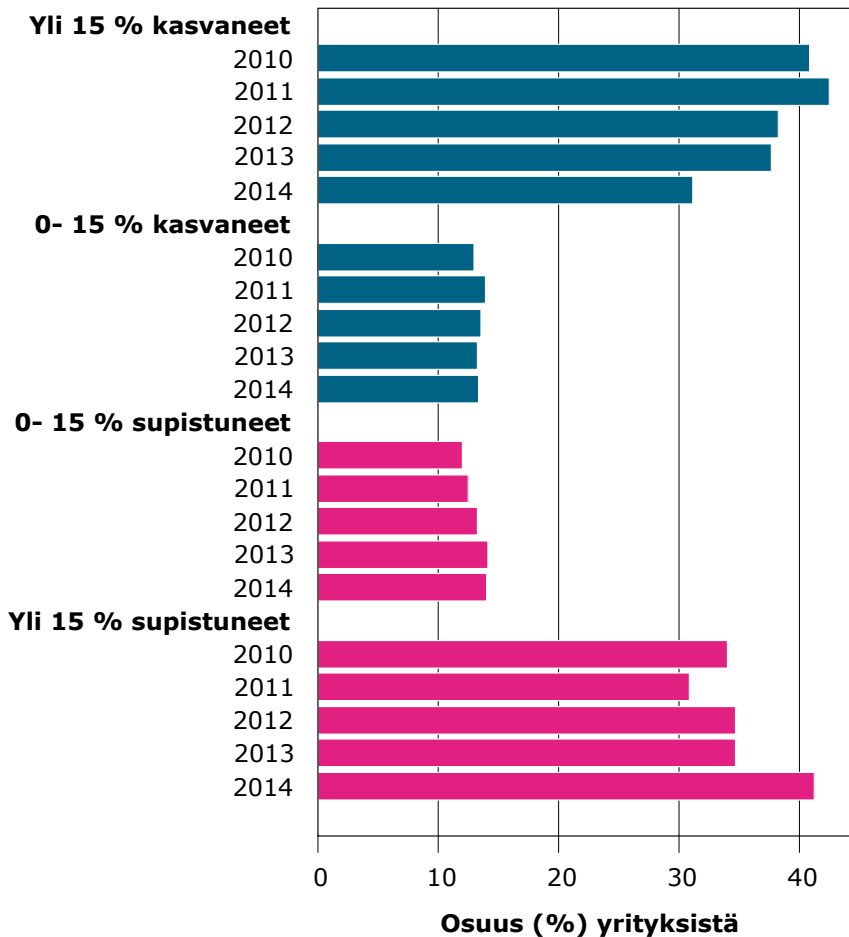
Kuvio 3.1 Helsingin seudun yritysten jakautuminen kasvuluokkiin henkilöstömäärän suhteen 2010–2014 (nelj. 1–3)

Helsingin seudun yrityksistä yli puolet oli kasvavia myös liikevaihdon suhteen vuoden 2010 alusta vuoden 2013 loppuun. Supistuvien yritysten osuus oli kuitenkin kasvavien yritysten osuutta selvästi suurempi vuoden 2014 alkupuolella, jolloin yli 15 % supistuneiden osuus nousi ja vastaavasti yli 15 % kasvaneiden yritysten osuus laski huomattavasti. Muutoin vuosittaiset muutokset kasvuluokkiin jakautumisessa ovat olleet suhteellisen pieniä. Voimakkaasti kasvaneiden yritysten osuus oli hieman yli 40 % vuosina

2010–2011. Alle 15 % kasvaneiden yritysten osuus on pysynyt vakaasti noin 13–14 %:ssa. Alle 15 % supistuneiden osuus nousi loivasti lähes koko tarkastelujakson ajan. Voimakkaasti supistuneiden yritysten osuus oli 30–35 % vuosina 2010–2013, mutta nousi yli 40 %:iin vuoden 2014 alkupuolella.

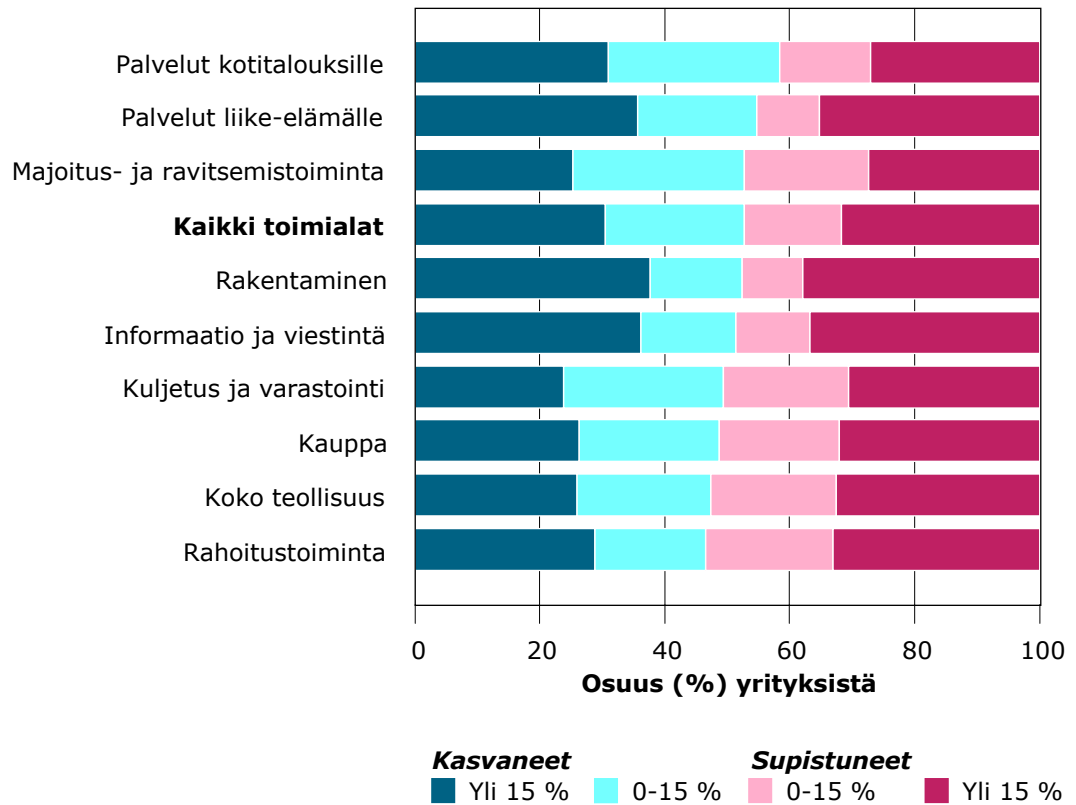
Kuvio 3.2 Helsingin seudun yritysten jakautuminen kasvuluokkiin liikevaihdon suhteen 2010–2014 (nelj. 1–2)

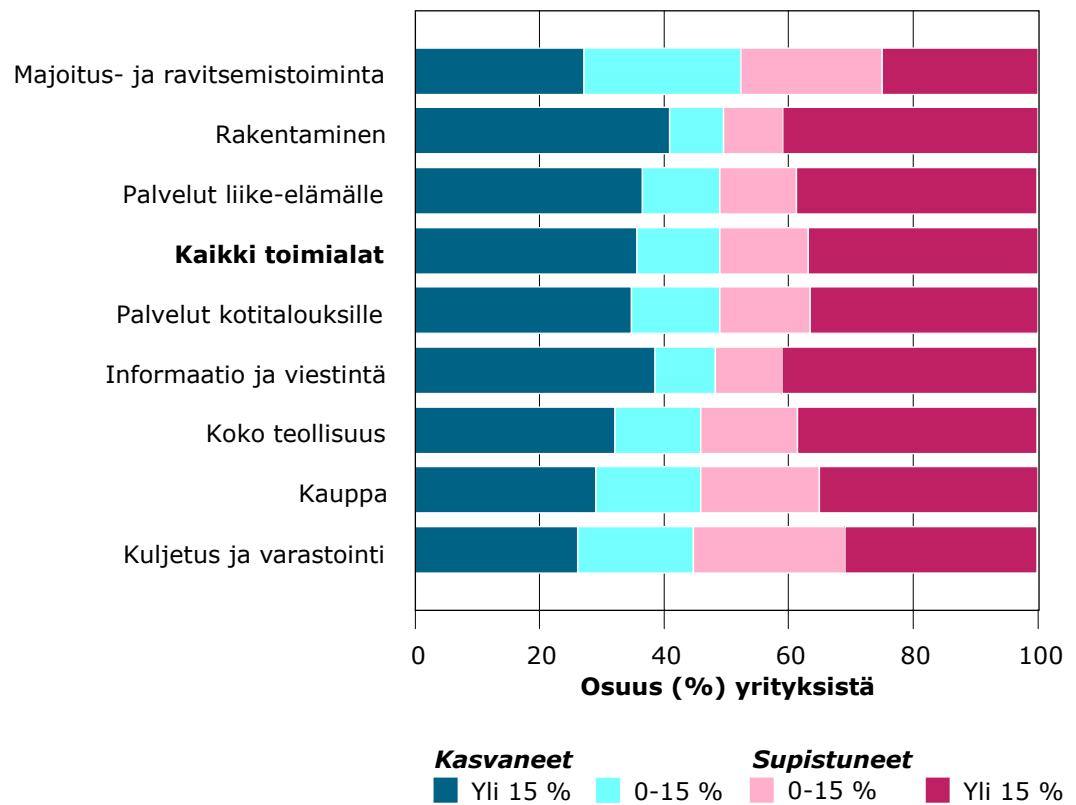
Yritysten jakautuminen kasvuluokkiin poikkeaa toimialojen välillä. Yli puolet yrityksistä oli kasvavia henkilöstömäärän suhteen vuoden 2013 alusta vuoden 2014 puoliväliin seudun toimialoista rakentamisessa, majoitus- ja ravitsemisalalla, liike-elämän palveluissa, informaatio- ja viestintäalalla sekä kotitalouksien palveluissa. Kuljetuksessa ja varastoinnissa sekä kaupassa kasvavien yritysten osuus oli hieman alle puolet ja rahoitustoiminnassa sekä teollisuudessa 47 %. Kasvavien yritysten osuus oli suurin kotitalouspalveluissa (58 %). Voimakkaasti kasvaneiden yritysten osuus oli kuitenkin suurin rakentamisessa (38 %). Myös informaatio- ja viestintäalalla sekä liike-elämän palveluissa voimakkaasti kasvaneiden yritysten osuus oli keskimääräistä selvästi suurempi (36 % molemmilla aloilla). Yli 15 % supistuneiden yritysten osuus oli suurin samoilla toimialoilla: rakentamisessa osuus oli 38 %, informaatio- ja viestintäalalla 37 % ja liike-elämän palveluissa 35 %. Majoitus- ja ravitsemisalalla, kotitalouksien palveluissa sekä kuljetuksessa ja varastoinnissa 0–15 % kasvaneiden yritysten osuus oli kaikkien toimialojen keskimääräistä suurempi. Alle 15 % supistuneiden osuus vaihteli toimialoittain vähemmän kuin muissa kasvuluokissa.

Kuvio 3.3 Helsingin seudun yrityskannan jakautuminen kasvuluokkiin 2013–2014 (nelj. 1–3) henkilöstömäärän suhteen toimialoittain

Kuvio 3.4 Helsingin seudun yrityskannan jakautuminen kasvuluokkiin 2013–2014 (nelj. 1–2) liikevaihdon suhteen toimialan mukaan

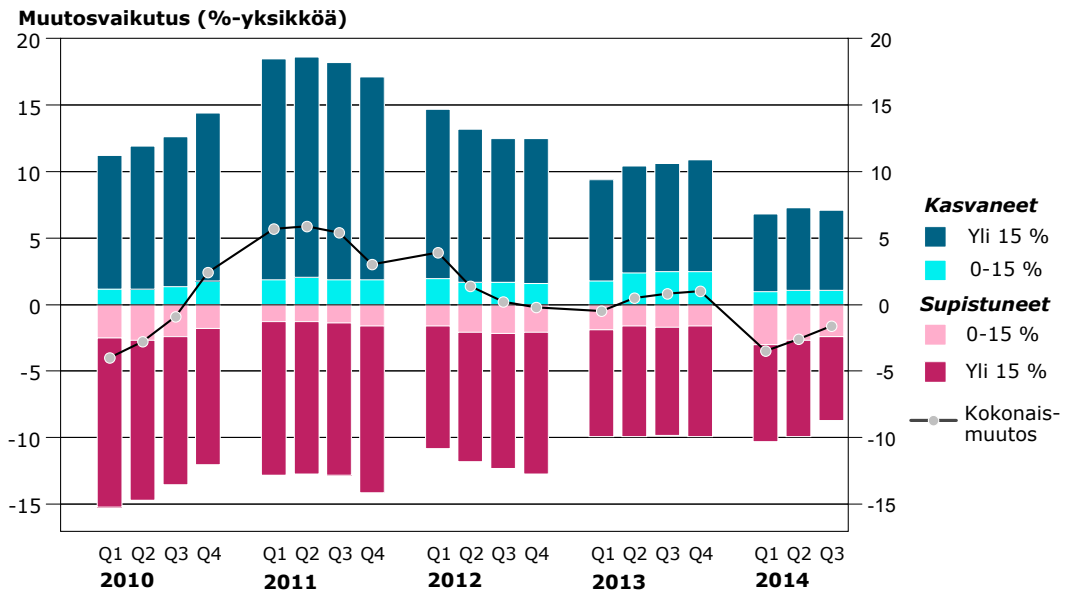
Liikevaihdon suhteen yli puolet yrityksistä oli vuosina 2013–2014 kasvavia ainoastaan majoitus- ja ravitsemisalalla (52 %). Voimakkaasti kasvaneiden osuus oli suurin rakentamisessa (41 %) sekä informaatio- ja viestintäalalla (39 %). Näillä aloilla myös yli 15 % supistuneiden yritysten osuus oli suurempi kuin muilla toimialoilla. Sekä rakentamisessa että informaatioalalla voimakkaasti supistuneiden osuus oli 41 %. Useilla palvelualoilla 0–15 % kasvaneiden yritysten osuus oli suurempi kuin toimialoilla keskimäärin. Supistuneiden yritysten osuus oli yhteensä suurin kuljetuksessa ja varastoinnissa (55 %) sekä kaupassa (54 %). Kaupan toimialoista moottoriajoneuvojen kaupassa supistuneiden osuus oli 50 %, mutta tukku- ja vähittäiskaupan aloilla supistuneita oli 55 % yrityksistä. Kuljetuksessa ja varastoinnissa sekä kaupassa 0–15 % supistuneiden yritysten osuus on keskimääräistä selvästi suurempi, kuten myös majoitus- ja ravitsemistoiminnassa, jossa yritykset jakautuvat tasaisesti kaikkiin kasvuluokkiin. Teollisuusyritysten jakautuminen kasvuluokkiin on samanlainen kuin kaikilla toimialoilla keskimäärin.

Kasvavien ja supistuvien yritysten vaikutus liiketoiminnan muutokseen

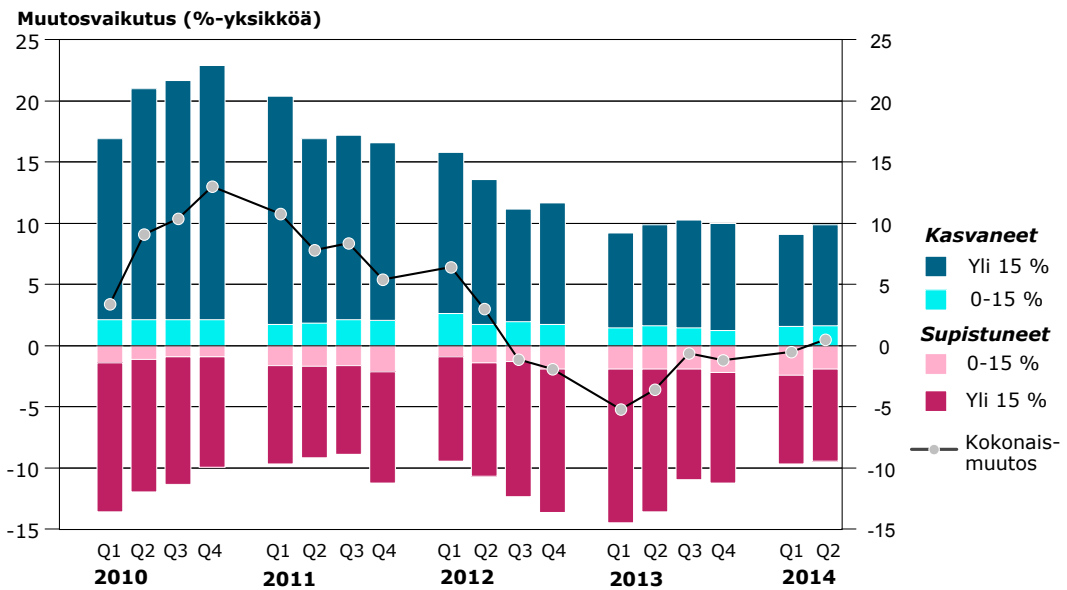
Kasvavien ja supistuvien yritysten vaikutus henkilöstömäärän muutokseen muuttui selvästi vuoden 2010 alusta vuoteen 2014. Yritystoiminnan uudistumisvauhti oli varsin nopeaa vuosina 2010–2012, jolloin kasvavien yritysten kontribuutio henkilöstömäärän kokonaismuutokseen oli 13–18 %-yksikköä ja supistuvien yritysten vastakkainen vaikutus 12–14 %-yksikköä vuodessa. Kasvavien yritysten vaikutus muutoksessa voimistui vuoden 2010 alusta vuoden 2011 puoliväliin asti, minkä jälkeen vaikutus alkoi heiketä. Yritysten henkilöstömäärän muutoksen hidastuessa vuonna 2013 sekä kasvavien yritysten positiivinen vaikutus että supistuvien yritysten negatiivinen vaikutus vähenivät. Kasvavien yritysten vaikutus heikkeni edelleen noin 7 %-yksikköön vuoden 2014 kolmella ensimmäisellä neljänneksellä, jolloin myös kokonaishenkilöstömäärä kääntyi taas selvään laskuun. Supistuvien yritysten vaikutus oli samana aikana keskimäärin 10 %-yksikköä.

Liikevaihdon muutoksella mitattuna yritystoiminnan uudistumisvauhti alkoi hidastua jo vuoden 2011 alkupuolella. Hidastuminen jatkui vuosina 2012–2013 ja vuoden 2014 alkupuolella. Erityisesti väheni yli 15 % kasvaneiden yritysten kontribuutio liikevaihdon kokonaismuutokseen. Kun kasvavien yritysten muutosvaikutus oli vuonna 2010 keskimäärin 21 %-yksikköä, oli se vuoden 2014 alkupuoleen mennessä laskenut vajaaseen 10 %-yksikköön. Supistuvien yritysten vaikutus vaihteli jakson aikana 10–13 %-yksikön välillä. Negatiivinen vaikutus oli suurimmillaan vuonna 2013 ja pienimmillään vuonna 2011 sekä vuoden 2014 alkupuolella. Vuoden 2012 loppupuolella kasvavien yritysten kontribuutio ei enää kompensoinut supistuvien yritysten liikevaihdon vähenemistä ja liikevaihdon kokonaismuutos kääntyi laskuun. Lasku kuitenkin pysähtyi vuoden 2014 alkupuolella, jolloin kasvavien yritysten osuus kasvoi ja supistuvien yritysten osuus vastaavasti aleni hieman.

Kuvio 3.5 Helsingin seudun kasvavien ja supistuvien yritysten vaikutus liiketoiminnan muutokseen henkilöstömäärän suhteen muutosluokittain ja vuosineljänneksittäin 2010–2014 (nelj. 1–3)

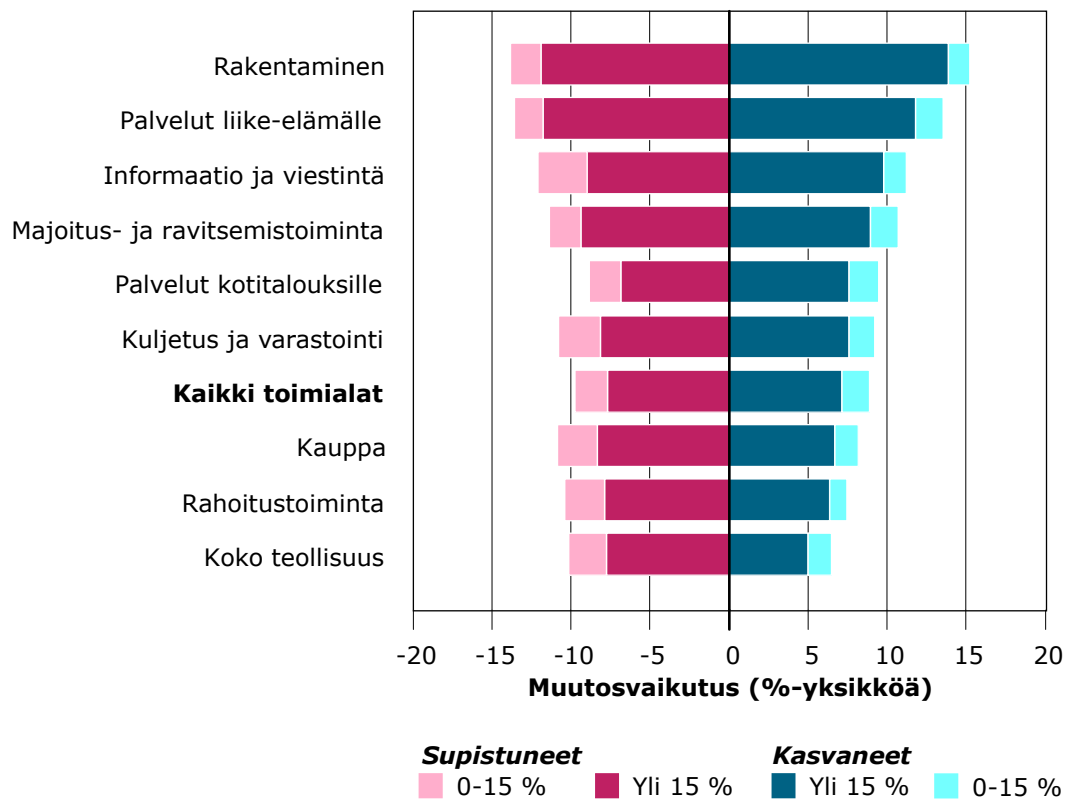
Kuvio 3.6 Helsingin seudun kasvavien ja supistuvien yritysten vaikutus liiketoiminnan muutokseen liikevaihdon suhteen muutosluokittain ja vuosineljänneksittäin 2010–2014 (nelj. 1–2)

Kasvuvaikutus liiketoiminnan muutokseen toimialoittain

Toimialojen välillä on eroja kasvuluokkien muutosvaikutuksissa ja toimialojen uudistumisvauhdissa. Voimakkaasti muuttuvilla toimialoilla uuden liiketoiminnan ja työpaikkojen syntyminen ja vastaavasti myös vanhan liiketoiminnan ja työpaikkojen poistuminen markkinoilta tapahtuu nopeammin kuin muilla toimialoilla. Toimialoja, joissa sekä kasvavien yritysten että supistuvien yritysten vaikutus on voimakas, olivat Helsingin seudulla vuonna 2013 ja vuoden 2014 kolmella ensimmäisellä neljänneksellä rakentaminen, palvelut liike-elämälle sekä informaatio- ja viestintäala. Näillä aloilla oli sekä voimakkain supistuvien yritysten negatiivinen että kasvavien yritysten positiivinen vaikutus. Kaikkien toimialojen keskimääräistä vähemmän muuttuvia toimialoja olivat tarkastelujakson aikana rahoitustoiminta, teollisuus ja kotitalouksien palvelut.

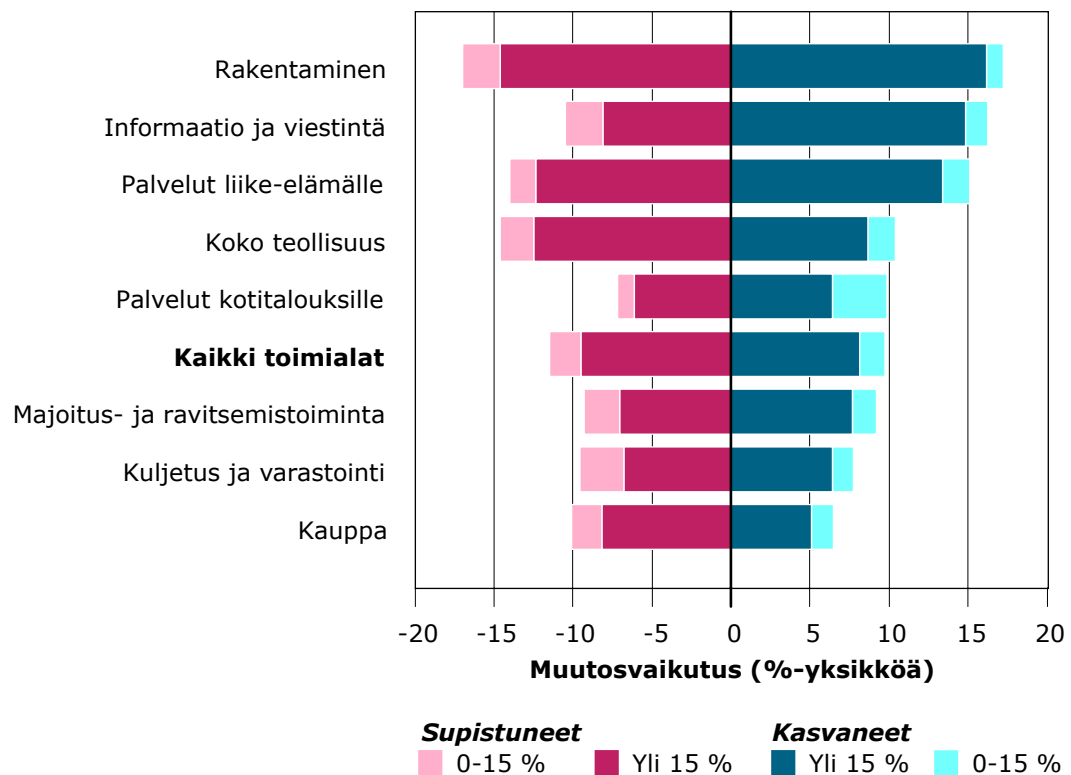
Kuvio 3.7 Kasvavien ja supistuvien yritysten vaikutus henkilöstömäärän muutokseen muutosluokittain ja toimialoittain 2013–2014 Helsingin seudulla

Myös liikevaihdon suhteen voimakkaimmin muuttuvia toimialoja olivat vuonna 2013 ja vuoden 2014 alkupuolella rakentaminen, palvelut liike-elämälle sekä informaatio- ja viestintäala. Kaupan alalla yritystoiminnan uudistumisvauhti oli keskimääräistä vaikeampaa, mutta alan toimialoista moottoriajoneuvojen kaupassa uudistuminen oli huomattavasti nopeampaa kuin tukku- ja vähittäiskaupassa. Moottoriajoneuvojen kaupassa sekä voimakkaasti kasvaneiden että supistuneiden yritysten osuus oli suurempi kuin muilla kaupan aloilla, mutta tarkastelujakson aikana erityisesti voimakkaasti supistuneiden osuus oli suuri muihin kaupan aloihin ja seudun päätoimialoihin verrattuna. Kasvaneiden yritysten osuus liikevaihdon kasvusta oli suurin rakentamisessa, jossa

oli myös suurin supistuneiden yritysten negatiivinen vaikutus. Liiketoiminnan uudistuminen oli liikevaihdolla mitattuna keskimääräistä vähäisempää tukku- ja vähittäiskaupassa, kotitalouksien palveluissa, kuljetuksessa ja varastoinnissa sekä majoitus- ja ravitsemistoiminnassa.

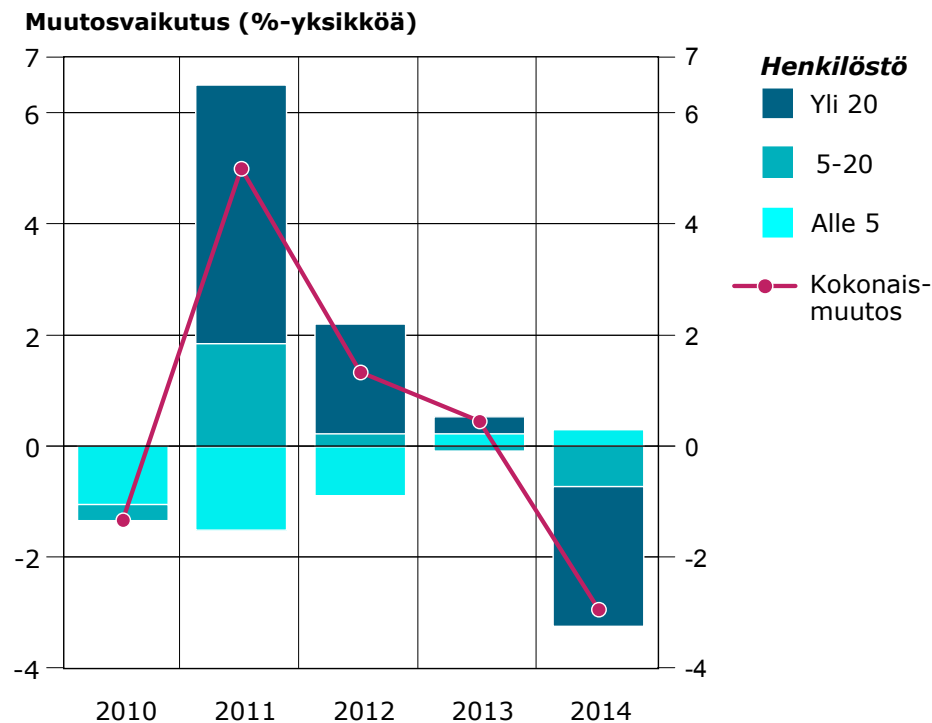
Kuvio 3.8 Kasvavien ja supistuvien yritysten vaikutus liikevaihdon muutokseen muutosluokittain ja toimialoittain 2013–2014 (nelj. 1–2) Helsingin seudulla

Kasvuvaikutus liiketoiminnan muutokseen yrityskokoluokittain

Noin 86 % Helsingin seudun toimipaikoista on alle viisi henkilöä työllistäviä mikroyrityksiä. Mikroyritysten osuus koko henkilöstömäärästä on 15 %. Kymmenesosa toimipaikoista työllistää 5–20 henkilöä ja 4 % yli 20 henkilöä. 5–20 henkilöä työllistävät yritykset vastaavat noin 15 % osuudesta seudun yritysten henkilöstömäärästä ja yli 20 henkeä työllistävien osuus koko henkilöstömäärästä on 70 %. Vaikka suurin osa seudun yrityksistä on mikroyrityksiä, niiden osuus jakson aikana toteutuneessa kasvussa oli melko pieni. Suurin muutosvaikutus alle 5 hengen yrityksillä oli vuonna 2011, jolloin niillä oli 1,5 %-yksikön negatiivinen vaikutus henkilöstömäärän kokonaismuutokseen. Myös 5–20 hengen yritysten vaikutus oli vuositasolla suurin vuonna 2011, kun niiden osuus kokonaiskasvusta oli 2 %-yksikköä. Muina vuosina 5–20 henkilön pienyritysten vaikutus henkilöstömäärän muutokseen oli suhteellisen vähäinen. Suhdannevaihteluiden vaikutukset keskittyivätkin pääasiassa yli 20 henkilön yrityksiin. Vuoden 2011

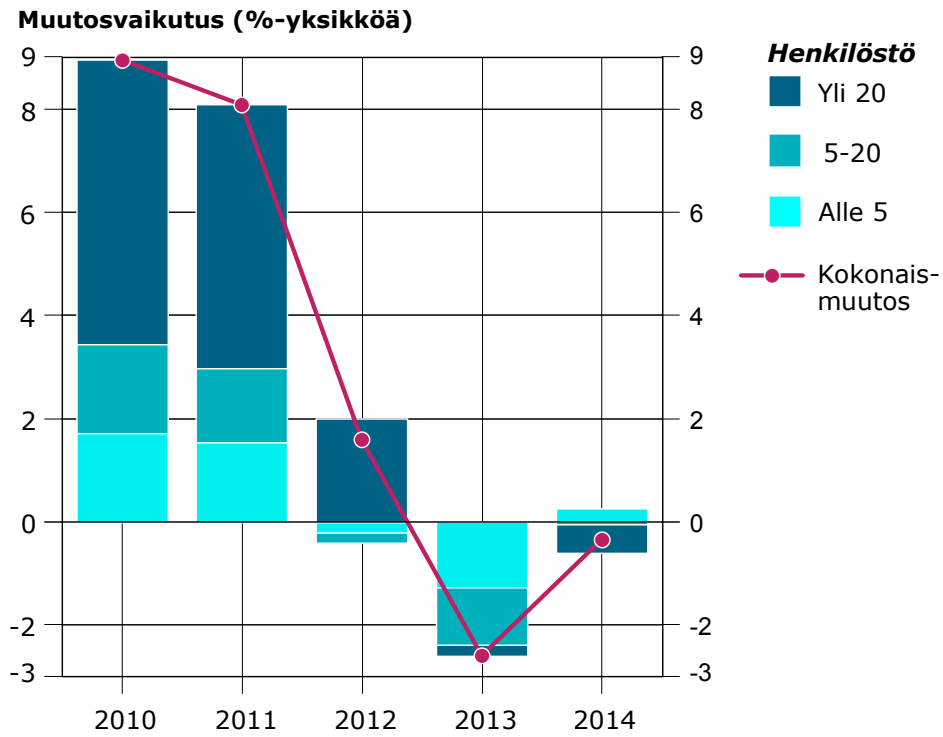
Kuvio 3.9 Kasvavien ja supistuvien yritysten vaikutus henkilöstömäärän muutokseen 2010–2014 (nelj. 1–3) yrityksen kokoluokan mukaan Helsingin seudulla

henkilöstömäärän kasvu painottui näihin yrityksiin ja vastaavasti niihin perustui myös henkilöstömäärän lasku vuoden 2014 kolmella ensimmäisellä neljänneksellä. Vuoden 2011 henkilöstömäärän 5 %-yksikön kokonaiskasvusta yli 20 hengen yritysten osuus oli 4,7 %-yksikköä ja kuluvan vuoden kolmen ensimmäisen neljänneksen 2,9 %-yksikön laskusta näiden yritysten osuus oli 2,5 %-yksikköä.

Myös liikevaihdon muutokset keskittyivät pääasiassa yli 20 hengen yrityksiin. Liikevaihdon kasvaessa voimakkaasti vuosina 2010 ja 2011 myös pienemmällä yrityskokoluokilla oli suhteellisen merkittävä vaikutus liikevaihdon kokonaisuutokseen. Vuosina 2010 ja 2011 pienempien yritysten muutosvaikutus oli 1,4–1,7 %-yksikköä. Vuoden 2013 liikevaihdon lasku keskittyi pienempiin yrityskokoluokkiin. Myös tällöin pienempien yritysten muutosvaikutus oli yli yhden prosenttiyksikön. Vuosien 2010 ja 2011 liikevaihdon 8–9 %-yksikön kasvusta yli 20 hengen yritysten osuus oli yli 5 %-yksikköä. Vuonna 2012 liikevaihto kasvoi ainoastaan suuremmissa yrityksissä. Vuoden 2014 alkupuolella yritysten liikevaihdon muutokset olivat kaikissa kokoluokissa melko pieniä.

Kuvio 3.10 Kasvavien ja supistuvien yritysten vaikutus liikevaihdon muutokseen 2010–2014 (nelj. 1–2) yrityksen kokoluokan mukaan Helsingin seudulla

4. YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Uudenmaan maakunta ja sen sisällä pääkaupunkiseutu on Suomen merkittävin kasvuyritysten keskittymä. Vuosina 2008–2011 koko maan kasvuyrityksistä 41 % toimi Uudellamaalla. Alueella toimivien yritysten osuus henkilöstöstä oli 60 % eli vieläkin suurimpi kuin osuus lukumääräisesti (Yrityskatsaus 2013). Kasvuyritysten merkitys onkin suuri työpaikkojen synnyn ja työllisyyden kannalta. Pääkaupunkiseudulla toimintaa harjoittaneiden kasvuyritysten koko maan henkilöstömäärä nousi vuoden 2009 noin 29 000:sta 65 000:een vuonna 2012. Kasvuyritysten pääkaupunkiseudun toimipaikkojen yhteenlaskettu henkilöstömäärä oli 30 900 vuonna 2012. Määrä yli 2,5-kertaistui vuodesta 2009, jolloin henkilöstöä oli 11 600. Kasvu painottui pääkaupunkiseudulle, sillä seudun toimipaikoissa kasvuyritysten henkilöstö lisääntyi keskimäärin 38,5 % ja koko maan toimipaikoissa vajaat 31 % vuodessa tarkastelujakson kolmen vuoden aikana.

Yritysten nopean kasvun taustalla on erilaisia tekijöitä. Pienten yritysten yleisin kasvupolku on orgaaninen kasvu, jolloin yritys kasvaa lisäämällä markkinaosuuttaan tai hyödyntämällä kasvavien markkinoiden tarjoamia mahdollisuuksia. Kasvuyrityksiin lukeutuvat suuret yritykset ovat kasvaneet monesti yritysjärjestelyiden, kuten yritysostojen ja fuusioiden kautta. Kasvu voi perustua myös konsernin sisäisiin yritysjärjestelyihin, jolloin kasvu ei ole välttämättä markkinavetoista. Tämän katsauksen yhteydessä ei ole ollut saatavilla tietoa yritysten konsernisuhteista, mutta kasvun keskittyminen aineiston suurempiin yrityksiin viittaa siihen, että suurin osa henkilöstömäärän kasvusta tapahtui konserniyrityksissä. Tähän viittaa myös se, että merkittävä osa henkilöstömäärän kasvusta vuosina 2009–2012 tapahtui 1990-luvulla tai sitä aikaisemmin perustetuissa yrityksissä.

Toimialoitteisesta vertailusta käy ilmi, että voimakkain kasvu tapahtui aloilla, jotka ovat kotimarkkinavetoisia tai joilla julkisen sektorin rooli on muutoksessa. Pääkaupunkiseudun kasvuyrityksistä monet toimivat paikallisilla palvelumarkkinoilla. Henkilöstövuokrauksen, siivouspalveluiden sekä koti- ja vanhuspalveluiden suuri osuus kasvuyritysten joukossa antaa viitteitä paikallisten markkinoiden muutoksesta ja uudenlaisten palvelukonseptien tarjonnasta. Toisaalta suuri osa kasvuyrityksistä toimii suhteellisen vakiintuneilla aloilla, kuten taloushallinto ja liikkeenjohdon konsultointi, arkkitehti- ja insinööripalvelut sekä rakentaminen. Ohjelmistopalveluiden vahva osuus kasvuyrityksissä kertoo palveluviennin merkityksen kasvusta. Tässä yhteydessä on kuitenkin huomionarvoista, että vuosien 2009–2012 kasvuyrityksineistossa ei vielä näkynyt informaatio- ja viestintäalaan kuuluvan pelialan erittäin nopea kasvu. Kasvuyrityksiä on myös yksittäisten suurten toimijoiden hallitsemilla toimialoilla, joissa kasvua selittävät suurten konsernien yritysjärjestelyt.

Uusien markkinoiden löytämisen kautta tapahtuva kasvu edellyttää usein kasvuyritysten menestymistä kansainvälisillä markkinoilla. Kansainvälisen toimintaympäristön vaatiman rahoituksen tai osaamisen puute voi kuitenkin olla merkittävä este ulkomaanmarkkinoille pyrkiville pienille ja kotimaisessa omistuksessa oleville kasvuyrityksille. Ulkomaankauppaa harjoittavatkin useammin suuremmat ja ulkomaisessa omistuksessa olevat kasvuyritykset.

Talouden taantuma on heikentänyt viime vuosina kasvuyritysten toimintaedellytyksiä. Liiketoiminnan nopea kasvattaminen vaatii merkittäviä sijoituksia, jotka heikentävät aluksi yritysten kannattavuutta. Yritystoiminnan uudistuminen onkin hidastunut

merkittävästi viime vuosina. Huonossa taloudellisessa tilanteessa kasvuyritysten merkitys talouden rakennemuutoksessa kuitenkin korostuu, sillä ne uudistavat elinkeinoelämää ja luovat uusia työpaikkoja.

Markkinavetoisen, innovaatioihin perustuvan kasvun tunnistaminen olisi keskeistä yritystoiminnan julkisen tukemisen kannalta (Kiljunen & Rikama 2011a). Talouspoliittisesta näkökulmasta kiinnostavien kasvuyritysten joukon tunnistaminen on kuitenkin haasteellista. Uudet nopeasti kasvavat yritykset ovatkin elinkeinopolitiikan tärkeä kohde. Keskeinen kysymys on myös se, kuinka kaupungit voivat edistää kasvu- ja startup-yritysten toimintaedellytyksiä. Kasvuyritysten toimintaympäristön kehittämisen kannalta merkityksellistä voi olla, kuinka kaupunkisuunnittelun keinoin voidaan luoda ympäristöä, joka tukee kasvuyritysten syntymistä. Tiivis, monipuolinen ja hyvin saavutettava kaupunkiympäristö voi edistää yritysten välistä vuorovaikutusta ja innovaatioiden leviämistä.

LÄHTEET

- Helsingin kaupungin strategiaohjelma 2013–2016** (2013). Helsingin kaupunki.
- Kiljunen, M. & Rikama S.** (2011a). Kasvuyritysten monet muodot hämmentävät. Tieto&trendit 7/2011.
- Kiljunen, M. & Rikama S.** (2011b). Konserni, fuusio, yritystuki, ulkomaalaisomistus, vienti... Mitä on ripeän kasvun takana? Tieto&trendit 8/2011.
- Kiljunen, M. & Rikama S.** (2011c). Kansainvälistyvät kasvuyritykset. Tieto&trendit 8/2011.
- Kiljunen, M. & Rikama S.** (2012). Kasvu rassaa kannattavuutta. Tieto&trendit 1/2012.
- Kilpeläinen, P., Laakso, S. & Tähtinen, V.** (2014). Helsingin seudun yrityskatsaus. Toimipaikat 2012. Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä.
- Rikama, S.** (2013). Kasvun jatkumisella ja kansainvälistymisellä vain löyhä yhteys. Tieto&trendit 1/2013.
- Yrityskatsaus 2013** (2013). Näkökulmia elinkeinopolitiikkaan, yrityksiin ja yrittäjyyteen. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 25/2013.

HELSINGIN KAUPUNKI
TIETOKESKUS
PL 5500
00099 HELSINGIN KAUPUNKI

KUVAILULEHTI

Tekijä(t) Tamás Lahdelma & Seppo Laakso		
Nimike Helsingin seudun yritystoiminnan kasvuanalyysi		
Julkaisija (virasto tai laitos) Helsingin kaupungin tietokeskus	Julkaisu-aika 2015	Sivumäärä, liitteet 33
Sarjan nimike Tutkimuskatsauksia - Helsingin kaupungin tietokeskus		Osan numero 2015:1
ISSN(verkossa) 1796-7236 ISBN(verkossa) 978-952-272-837-1	Kieli fin, swe, eng	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Kasvuyrityksiä pidetään talouden rakennemuutoksen kannalta tärkeinä elinkeino- ja kasvustrategioissa. Kasvavilla ja uusia työpaikkoja luovilla yrityksillä on keskeinen rooli aluetalouden muutoksessa ja innovaatioihin perustuvassa talouden kehityksessä. Nopeasti kasvavilla yrityksillä on myös huomattava merkitys työpaikkojen synnylle ja työllisyydelle. Tämän katsauksen tarkoituksena on kuvata pääkaupunkiseudulla toimivien kasvuyritysten piirteitä sekä arvioida kasvuyritysten merkitystä yrityssektorin kokonaisuudelle.</p> <p>Uudenmaan maakunta ja sen sisällä pääkaupunkiseutu on Suomen merkittävin kasvuyritysten keskittymä. Pääkaupunkiseudulla toimintaa harjoittaneiden kasvuyritysten koko maan henkilöstömäärä nousi vuoden 2009 noin 29 000:sta 65 000:een vuonna 2012. Kasvuyritysten pääkaupunkiseudun toimipaikkojen yhteenlaskettu henkilöstömäärä oli 30 900 vuonna 2012. Seudun kasvuyritysten henkilöstömäärästä noin kaksi kolmasosaa sijaitsi Helsingissä, vajaa viidennes Vantaalla ja 14 % Espoossa.</p> <p>Katsauksen toimialoittaisesta vertailusta käy ilmi, että voimakkain kasvu tapahtui aloilla, jotka ovat kotimarkkinavetoisia tai joilla julkisen sektorin rooli on muutoksessa. Pääkaupunkiseudun kasvuyrityksistä monet toimivat paikallisilla palvelumarkkinoilla. Henkilöstövuokrauksen, siivouspalveluiden sekä koti- ja vanhuspalveluiden suuri osuus kasvuyritysten joukossa antaa viitteitä paikallisten markkinoiden muutoksesta ja uudenlaisten palvelukonseptien tarjonnasta. Toisaalta suuri osa kasvuyrityksistä toimii suhteellisen vakiintuneilla aloilla, kuten taloushallinto ja liikkeenjohdon konsultointi, arkkitehti- ja insinööripalvelut sekä rakentaminen. Ohjelmistopalveluiden vahva osuus kasvuyrityksissä kertoo palveluviennin merkityksen kasvusta. Kasvuyrityksiä on myös yksittäisten suurten toimijoiden hallitsemilla toimialoilla, joissa kasvua selittävät suurten konsernien yritysjärjestelyt.</p> <p>Talouden taantuma on heikentänyt viime vuosina kasvuyritysten toimintaedellytyksiä. Yritystoiminnan uudistuminen onkin hidastunut merkittävästi viime vuosina. Huonossa taloudellisessa tilanteessa kasvuyritysten merkitys talouden rakennemuutoksessa kuitenkin korostuu, sillä ne uudistavat elinkeinoelämää ja luovat uusia työpaikkoja.</p>		
Asiasanat kasvuanalyysi, yritystoiminta		
Hinta	Jakelu puh. 09 310 36293	
Myynti Tietokeskuksen kirjasto, Siltasaarenkatu 18-20 A, 00099 Helsingin kaupunki, puh. 09 310 36377 ja Verkkokauppa: http://granum.uta.fi		